

Nr 97.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om mått och vikt; given Stockholms slott den 9 februari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om mått och vikt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Förslag
till
Lag
om mått och vikt.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Med mått avses i denna lag längd-, yt- och rymdmått.

Med mätning och vägning förstås varje bestämmande av längd, yta, rymd eller vikt (massa) efter någon nu eller tidigare, inom eller utom riket i lag fastställd eller eljest vedertagen enhet.

Såsom mätnings- och vägningsredskap anses varje redskap, som är avsett för mätning eller vägning eller eljest för sådant ändamål användes.

2 §.

Enhet för längd är metern och enhet för vikt är kilogrammet.

Metern och kilogrammet representeras i enlighet med definitioner, fastställda av allmänna konferenser för mått och vikt, av de internationella prototyperna för metern och kilogrammet, vilka sanktionerats av allmänna konferensen för mått och vikt i Paris år 1889 och förvaras av internationella byrån för mått och vikt i Sèvres.

3 §.

Kopian nr 29 av den internationella meterprototypen och kopian nr 40 av den internationella kilogramprototypen, vilka kopior överlämnats till Sverige vid allmänna konferensen för mått och vikt i Paris år 1889, skola här i riket såsom riksprototyper tjäna till yttersta efterrättelse för bestämning av längd, yta, rymd och vikt.

Riksprototypernas längd och vikt skola anses vara de i senaste certifikat från internationella byrån för mått och vikt angivna.

4 §.

Utom riksprototyperna skola för metern och kilogrammet finnas huvudlikare, vilka för bestämning av längd, yta, rymd och vikt skola äga högsta vitsord, därest Konungen icke förordnar om användande av riksprototyperna.

5 §.

Enhet för yta är kvadratmetern, utgörande ytan av en kvadrat med en meters sida.

Enhet för rymd är, då metern lägges till grund, kubikmetern, utgörande rymden av en kub med en meters sida, men, då kilogrammet lägges till grund, litern, utgörande rymden av ett kilogram vatten vid temperaturen för dess största täthet och under atmosfäriskt normaltryck, vilket sistnämnda begrepp definierats av allmänna konferenser för mått och vikt.

6 §.

Över- och underenheter av de i 2 och 5 §§ omförmälda enheterna samt förkortade beteckningssätt äro

för *längd*:

1 mil	=	10 000	meter (m)
1 kilometer (km)	=	1 000	»
1 decimeter (dm)	=	0,1	»
1 centimeter (cm)	=	0,01	»
1 millimeter (mm)	=	0,001	»
1 mikron (μ)	=	0,000001	»

för *yta*:

1 kvadratmil (mil ²)	=	100 000 000	kvadratmeter (m ²)
1 kvadratkilometer (km ²)	=	1 000 000	»
1 hektar (ha)	=	10 000	»
1 ar (a)	=	100	»
1 kvadratdecimeter (dm ²)	=	0,01	»
1 kvadratcentimeter (cm ²)	=	0,0001	»
1 kvadratmillimeter (mm ²)	=	0,000001	»

för *rymd*:

1 kubikdecimeter (dm ³)	=	0,001	kubikmeter (m ³)
1 kubikcentimeter (cm ³)	=	0,000001	»
1 kubikmillimeter (mm ³)	=	0,000000001	»
1 hektoliter (hl)	=	100	liter (l)
1 deciliter (dl)	=	0,1	»
1 centiliter (cl)	=	0,01	»
1 milliliter (ml)	=	0,001	»

för *vikt*:

1 ton (t)	=	1 000	kilogram (kg)
1 deciton (dt)	=	100	»
1 hektogram (hg)	=	0,1	»
1 gram (g)	=	0,001	»
1 decigram (dg)	=	0,0001	»
1 centigram (cg)	=	0,000001	»
1 milligram (mg)	=	0,0000001	»

Vid handel med äkta pärlor och ädla stenar kallas 200 milligram en metrisk karat (mk).

7 §.

Med justering av mättnings- och vägningsredskap förstås av vederbörlig myndighet företagen åtgärd, varigenom redskapet undersökes och godkännes samt stämplas med stadgade justeringstecken.

Justering är antingen nyjustering eller omjustering. Nyjustering är justering av ojusterat redskap eller av redskap, som efter senaste justering reparerats. Omjustering är förnyad justering av förut justerat redskap, vilket icke efter senaste justering reparerats.

8 §.

Vid mätning eller vägning, som företages i statlig verksamhet, i yrkesmässig handel eller rörelse eller å allmänt tillgänglig försäljningsplats och som skall ligga till grund för beräkning av ekonomiskt anspråk efter mått eller vikt, må icke nyttjas andra mättnings- eller vägningsredskap än sådana, som här i riket blivit vederbörligen justerade för användning, varom fråga är.

Vad i första stycket stadgas skall icke äga tillämpning å mätning, som sker uti förvarings- eller transportredskap, i vilket den uppmätta varan förvaras eller levereras och som med avseende å rymden är märkt på sätt i 14 § sägs, eller uti sedvanligt emballage, såsom kartonger, korgar, säckar och flaskor, i vilket den uppmätta varan förvaras eller levereras.

Skola avlöningsförmåner beräknas i förhållande till storleken av arbetsprodukt, må vid mätning eller vägning, som för detta ändamål sker, utan hinder av vad i första stycket sägs användas ojusterade redskap, därest erforderliga justerade redskap finnas att tillgå för nödig kontroll av de ojusterade redskapen.

9 §.

Justerade mättnings- och vägningsredskap, som nyttjas i fall, då enligt 8 § användande av justerade redskap är föreskrivet, skola, med undantag för vågar, omjusteras, längdmått före utgången av september månad sjätte kalenderåret samt övriga redskap före utgången av samma månad tredje kalenderåret efter det, varunder justering senast verkstälts. Omjustering av vågar må äga rum, då det hos vederbörlig myndighet begäres.

För särskilda mättnings- och vägningsredskap, avsedda för tillgodoseende av särskilda behov, må Konungen eller den myndighet, som av Konungen erhåller befogenhet därtill, bestämma annan tid för omjustering än ovan stadgats ävensom, där fråga är om vågar, föreskriva omjusteringsplikt och fastställa tid, inom vilken omjusteringen skall ske.

10 §.

Mättnings- och vägningsredskap skola för att kunna justeras vara inrättade enbart efter de i 2, 5 och 6 §§ angivna enheterna samt uppfylla de

fordringar i övrigt, vilka föreskrivas av Konungen eller den myndighet, som av Konungen erhåller befogenhet därtill.

11 §.

Justerat mättnings- eller vägningsredskap, vilket undergått sådan förändring, att det icke enligt vad därom särskilt stadgas må anses riktigt, må icke nyttjas i fall, då enligt 8 § användande av justerade redskap är föreskrivet. Har redskapet reparerats, må det i nämnda fall icke nyttjas innan nyjustering skett eller, där redskapet icke utan olägenhet kan insändas till justeringsmyndigheten, innan detsamma anmälts till nyjustering.

Har å mättnings- eller vägningsredskap anbragt justeringstecken blivit borttaget, utplånat eller överkorsat, är justeringen ej längre gällande.

12 §.

Den, som å allmänt tillgänglig försäljningsplats tillhandahåller varor efter mått eller vikt, skall tillse att erforderliga justerade mättnings- eller vägningsredskap finnas att tillgå för varornas uppmätande eller uppvägande.

Å allmänt tillgänglig försäljningsplats, där varor avlämnas efter mått eller vikt, må, med undantag för redskap och emballage, som avses i 8 § andra stycket, icke finnas mättnings- eller vägningsredskap, som kan användas vid mätning eller vägning för beräkning av ekonomiskt anspråk efter mått eller vikt i den å platsen bedrivna rörelsen men som lagligen icke må för detta ändamål nyttjas. Vad sålunda stadgats har icke avseende å redskap, som yrkesmässigt hållas till salu eller som uppenbarligen finnas å platsen för annan användning än nyss sagts.

13 §.

För bestämda slag av rörelse såväl som för handel med bestämda slag av varor eller för mätning eller vägning med bestämda slag av redskap må Konungen medgiva undantag från bestämmelserna i 8, 9, 10 och 12 §§.

Konungen äger ock föreskriva, att vissa slag av redskap för bestämmande av egentlig vikt, vikt per rymdenhet eller volym- eller viktprocent skola vara här i riket vederbörligen justerade för att få användas, då ekonomiskt anspråk beräknas enligt någon av nämnda grunder, ävensom meddela närmare föreskrifter om sådana redskaps justering.

14 §.

Förvarings- och transportredskap, som tillika äro avsedda att användas som mättningsredskap, må, därest de uppfylla de fordringar i övrigt, vilka föreskrivas av Konungen eller den myndighet, som av Konungen erhåller befogenhet därtill, kunna av vederbörlig myndighet uppmätas och med angivande av redskapens rymd märkas; och må dylik märkning även avse å redskapen förekommande indelning.

Märkning av förvarings- och transportredskap må ock kunna avse redskapens taravikt.

Rymden och taravikten skola angivas i någon uti 2, 5 eller 6 § omförmäld enhet.

15 §.

Den som bryter mot föreskrift i 8, 11 eller 12 § straffes, där ej gärningen är belagd med straff enligt allmänna strafflagen, med böter från och med fem till och med etthundra kronor, dock att straff för innehav eller användande av vederbörligen justerat men oriktigt redskap ådömes endast, då gärningen skett med vetskap om redskapets oriktiga beskaffenhet.

16 §.

Den som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse mot denna lag, fortsätter samma förseelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits dömas till de böter, som äro stadgade för sådan förseelse.

17 §.

Åtal för förseelse mot denna lag anhängiggöres vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

18 §.

Böter tillfalla kronan. Saknas tillgång till deras gäldande, förvandlas de efter allmän strafflag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1935, då förordningen den 9 oktober 1885 (nr 62 s. 1) om mått och vikt samt kungörelsen den 18 juni 1910 (nr 73 s. 1) angående viss ny bestämmelse med avseende å vikt upphöra att gälla.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 januari 1934.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för handelsdepartementet anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, fråga angående ny lagstiftning om mått och vikt samt anför därvid:

Inledning.

En revision av gällande författningar rörande mått och vikt har länge ansetts erforderlig. Angående redan tidigare i sådant syfte bedrivna arbeten torde jag få hänvisa till den översikt, som därutinnan lämnats i andra lagutskottets vid 1930 års riksdag avgivna utlåtande (nr 25) i anledning av en samma år inom riksdagens andra kammare väckt motion (nr 263). Här må endast erinras, hurusom utredningsarbetet till en början bedrivits med tanke på att utvidga den nu gällande lagstiftningen till att avse reglering jämväl av måttenheter för elektriska, dynamiska och optiska mätningar ävensom kontroll över gas-, vatten- och elektricitetsmätare m. m. men att hinder ansetts föreligga för arbetets slutförande, sedan det visat sig, att internationell enighet icke kunnat uppnås rörande den vetenskapliga grundval, varpå ett enhetligt system, omfattande enheter för alla slags mätningar, borde uppbyggas.

Efter det revisionsarbetet sålunda avbrutits, hemställdes i omförmälda, vid 1930 års riksdag väckta motion, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning rörande ny lagstiftning angående mått och vikt. Motionen avstyrktes emellertid av andra lagutskottet, som därvid uttalade, att ehuru utskottet delade motionärens uppfattning att behov föreläge av en ny och tidsenlig lagstiftning på området, utskottet dock icke ansåge lämpligt att hos Kungl. Maj:t begära utredning i ämnet, då det kunde förväntas, att utredningsarbetet återupptoges utan framställning från riksdagens sida, när klarhet vunnits om frågans internationella läge och förutsättningarna i övrigt för dess lösning. Motionen avlogs av riksdagen.

I skrivelse den 13 juni 1931 hemställde mynt- och justeringsverket om utredningsarbetets återupptagande, dock till en början i den begränsa-

de omfattning, att därifrån undantoges frågor rörande fastställande av nya enheter och eventuell utvidgning av lagstiftningen till nya områden.

I anledning av denna skrivelse bemyndigade Kungl. Maj:t den 19 juni 1931 chefen för finansdepartementet att tillkalla sakkunniga med uppdrag att i den begränsade omfattning, som av mynt- och justeringsverket ifrågasatts, inom finansdepartementet verkställa utredning och avgiva förslag till ändrad lagstiftning om mått och vikt.

Vid ärendets föredragning i statsrådet yttrade departementschefen — efter att hava konstaterat behovet av mera tidsenliga och efter den tekniska utvecklingen bättre avpassade bestämmelser på ifrågavarande område ävensom berört de svårigheter, som mött vid tidigare revisionsarbeten — att därest arbetet begränsades till att avse en omarbetning av gällande bestämmelser i stort sett inom den nuvarande lagstiftningens ram, betydande fördelar syntes kunna ernås, i det att dels en ny, efter handelns och industriens aktuella behov lämpad lagstiftning borde kunna åstadkommas inom jämförelsevis kort tid, dels ock de områden, som sammanhängde med vissa olösta internationella spörsmål, tillsvidare kunde undanskjutas.

Jämlikt förenämnda bemyndigande tillkallade departementschefen sedermera dels den 2 juli 1931 förste ingenjören i mynt- och justeringsverket T. Swensson och direktören R. Lindell, dels ock den 29 september 1931 numera hovrättsrådet K. H. Nissen att såsom sakkunniga verkställa ifrågavarande utredningsarbete.

De sakkunniga avgåvo den 4 december 1931 betänkande i ämnet, innefattande av motiv åtföljda förslag till

- 1) lag om mått och vikt;
- 2) justeringsförordning;
- 3) förordning angående befrielse från justeringsplikt för vissa mätning- och vägningsredskap;
- 4) förordning angående justering av mätning- och vägningsredskap, inrättade efter andra än metriska enheter;
- 5) förordning med vissa bestämmelser angående mätning och vägning;
- 6) kungörelse angående gottgörelse till mynt- och justeringsverket för prövning och godkännande av mätning- och vägningsredskap m. m.,
- 7) förordning angående bestämning av längd, yta, rymd och massa m. m.;
- 8) lag om ändrad lydelse av 22 kap. 5 och 21 §§ strafflagen; samt
- 9) förordning angående bestämning av kvalitetsvikt hos spannmål.

De sakkunnigas förslag till lag om mått och vikt torde få fogas såsom bilaga till statsrådsprotokollet i detta ärende (*Bilaga A*). Beträffande de övriga förslagens innehåll hänvisas till betänkandet, vilket ingår i serien Statens offentliga utredningar (1931:36).

Över betänkandet avgåvos yttranden av kommerskollegium, mynt- och

justeringsverket, överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Stockholms län, varjämte vetenskapsakademien utan eget yttrande överlämnade ett av två av akademiens ledamöter avgivet utlåtande jämte en därvid fogad, av en utav nämnda ledamöter upprättad bilaga. Beträffande särskilda delar av betänkandet avgåvos yttranden av medicinalstyrelsen, generalpoststyrelsen, järnvägsstyrelsen, generaltullstyrelsen, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen och lantmäteristyrelsen m. fl. Handelskammarna i riket ävensom åtskilliga föreningar och sammanslutningar samt enskilda företag erhöilo genom olika myndigheter tillfälle att till dessa avgiva yttranden. I anledning härav inkommo yttranden från samtliga handelskammare utom Västergötlands och norra Hallands handelskammare ävensom från Sveriges industriförbund, järnkontoret, svenska teknologföreningen, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges allmänna exportförening, svenska trävaruexportföreningen, Sveriges kemiska industrikontor, svenska kvarnföreningen, Sveriges juvelerare- och guldsmedsförbund, verkställande direktören hos Sveriges färghandlares riksförbund, kooperativa förbundet, svenska aktiebolaget Toledo, aktiebolaget Stathmos, föreningen statens justerare av mått och vikt, apotekarsocietetens direktion, landsorganisationen i Sverige, svenska skofabrikantföreningen, sko- och läderbranschens fabrikant- och grossistförening m. fl.

Sedan berörda yttranden under början av år 1932 inkommit, anbefallde Kungl. Maj:t genom beslut den 8 juli 1932 kommerskollegium att avgiva och före den 15 november 1932 inkomma med förnyat utlåtande i ärendet samt därvid foga förslag till de författningsbestämmelser, vartill utlåtandet kunde giva anledning. Kollegium beredde härefter de organisationer och fabrikanter, vilka av kollegium tidigare hörts i ärendet, tillfälle att avgiva förnyade yttranden. Därvid framhöll kollegium i en den 4 augusti 1932 remitterad promemoria vissa punkter, som vid den ifrågavarande utredningen förtjänade att tagas under överbäggande. Yttranden inkommo i anledning härav till kollegium från samtliga handelskammare i riket ävensom från Sveriges industriförbund, järnkontoret, svenska teknologföreningen, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges allmänna exportförening, svenska trävaruexportföreningen, Sveriges kemiska industrikontor, svenska kvarnföreningen, Sveriges juvelerare- och guldsmedsförbund, verkställande direktören hos Sveriges färghandlares riksförbund, kooperativa förbundet, aktiebolagen Toledo och Stathmos, svenska skofabrikantföreningen och Norrbottens köpmannaförbund m. fl. Vid uppdragets fullgörande anlitate kollegium vidare såsom särskilda sakkunniga representanter för vissa av de nyssnämnda sammanslutningarna, nämligen två representanter för Stockholms handelskammare samt en representant för vartdera av industriförbundet, Sveriges köpmannaförbund, kemiska industrikontoret och kooperativa förbundet. Sedan Kungl. Maj:t den 28 oktober 1932, med ändring av sitt

beslut den 8 juli samma år, uppdragit åt kollegium samt mynt- och justeringsverket att gemensamt avgiva och inkomma med utlåtande i ärendet samt därvid foga förslag till de författningsbestämmelser, vartill utlåtandet kunde giva anledning, avhöllo nämnda myndigheter gemensamma sammanträden, därav ett i närvaro av förenämnda, av kommerskollegium anlitade sakkunniga. Kollegium samt mynt- och justeringsverket inkommo därefter vart för sig med förnyade utlåtanden jämte förslag till omarbetning i vissa delar av den av de sakkunniga föreslagna lagen om mått och vikt. Kommerskollegium överlämnade därjämte de till kollegium inkomna förnyade yttranden ävensom protokoll m. m., innefattande yttranden av de av kollegium anlitade sakkunniga.

Då jag nu går att till behandling upptaga denna lagstiftningsfråga, vill jag beträffande de särskilda författningsförslagen först anmärka, att förslaget till lag om mått och vikt enligt betänkandet är avsett att antagas av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt. Detta förslag och däröver avgivna yttranden utgöra närmast föremålet för min följande framställning. De under 2)–7) förut nämnda förslagen upptaga följdförfattningar, som äro avsedda att utfärdas av Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande. Till dessa förslag torde jag få återkomma, därest förslag till lag om mått och vikt blir av Kungl. Maj:t och riksdagen antaget. I den följande framställningen komma berörda sex förslag att belysas endast i den mån så i särskilda fall anses nödigt. Det under 8) upptagna förslaget till lag om viss ändring i strafflagen kommer senare i dag att anmälas av chefen för justitiedepartementet. Förslaget under 9) slutligen reglerar ett tämligen fristående spörsmål, vars behandling torde kräva riksdagens medverkan; med hänsyn till behovet av ytterligare utredning torde emellertid härmed få tillsvidare anstå.

Jag skall härefter till en början beröra vissa allmänna synpunkter i förevarande fråga.

Allmänna synpunkter.

Gällande bestämmelser i förevarande ämne återfinnas huvudsakligen i förordningen den 9 oktober 1885 om mått och vikt med däri sedermera gjorda ändringar. Förordningen återgav i sin ursprungliga lydelse i stort sett innehållet i dessförinnan gällande förordning om mått och vikt, vilken utfärdats den 22 november 1878. I nämnda förordningar upptogos detaljerade bestämmelser angående beskaffenhet och konstruktion av de mätnings- och vägningsredskap, som kunde godkännas till justering. Dessa bestämmelser voro emellertid avfattade med tanke på de enkla redskap, exempelvis längdmått, målkärl, vikter och likarmade vågar, vilka voro tillräckliga för dåtida behov. Den oerhörda utvecklingen inom handel och teknik har sedermera föranlett tillskapande av andra mera tidsbesparande redskap, vilka för att fylla sin uppgift icke

kunnat konstrueras efter samma enkla principer som de äldre redskapen. För att bereda rum för dylika, i 1885 års förordning ursprungligen icke upptagna redskap hava upprepade ändringar i förordningen vidtagits. Genom särskilda kungörelser hava därjämte vid sidan av förordningen utfärdats bestämmelser beträffande mättnings- och vägningsredskap. Slutligen hava redskap, vilka icke varit upptagna i förordningen men som likväl ansetts böra godkännas, i allmänhet till en början godkänts genom särskilda av Kungl. Maj:t meddelade resolutioner.

Ursprungligen krävdes riksdagens medverkan för ändringar i förordningen på flera av de områden, där behovet av ändringar starkast gav sig till känna. Genom bifall till propositionerna nr 175 år 1922 och nr 169 år 1923 överlät riksdagen emellertid till Kungl. Maj:t att bestämma dels de slag av vågar, som kunde justeras såsom lagliga vägningsredskap, dels ock de storheter, för vilka längdmått, målkärl och vikter kunde justeras såsom lagliga redskap för mätning och vägning.

Kravet på tillbörlig anpassning efter utvecklingen tillgodosågs ytterligare genom ändringar i 1885 års förordning, som vidtogos genom kungörelser den 18 juni 1925 och den 14 maj 1926. Därigenom uppdrogs åt mynt- och justeringsverket att godkänna konstruktionen av mätapparater för torra och våta varor, automatiska vågar, kombinerade vågar, vågar med motviktsanordning, vågar för vissa avgifters bestämmande och pendelvågar.

De sakkunniga hava inledningsvis framhållit, hurusom det ursprungliga kravet på uttömmande detaljbestämmelser i 1885 års förordning icke kunnat upprätthållas ens med ett otal författningsändringar. Godkännande av mättnings- och vägningsredskap hade sålunda jämväl måst ske genom särskilda författningar och resolutioner, varjämte slutligen åt mynt- och justeringsverket uppdragits att godkänna konstruktionen hos vissa mättnings- och vägningsredskap.

De sakkunniga hava ansett, att en ytterligare utvidgning i skilda hänseenden av mynt- och justeringsverkets bestämmanderätt vore bäst ägnad att främja en smidig anpassning av justeringsverksamheten efter utvecklingens gång. Sålunda borde närmare bestämmelser angående mättnings- och vägningsredskapens konstruktion ävensom tekniska föreskrifter i övrigt icke i den omfattning, som hittills skett, fastslås i författningar på området utan i stället utfärdas av mynt- och justeringsverket. Och vidare borde åt nämnda myndighet anförtros att till justering godkänna vissa slag av redskap.

Härom anföra de sakkunniga följande:

Den största olägenheten vid det praktiska genomförandet av justeringsverksamheten hade vållats därav, att 1885 års förordning ofta in i minsta detalj fastslagit redskapens konstruktion. Vid den tidpunkt, då förordningen kom till stånd, hade detta varit motiverat. I dåtida handel och teknik behövdes icke den mångfald redskap och den stora variation i ut-

förändret, som den specialiserade verksamheten på alla områden sedermera orsakat. Därtill komme, att i och med metersystemets införande genom 1878 och 1885 års förordningar möjligast detaljerade bestämmelser måste fastslås för att enhetligheten vid en så stor omläggning icke skulle äventyras. I båda dessa avseenden hade stora förändringar inträffat. Metersystemets införande vore ett fullbordat faktum. Och beträffande handelsutbytet hade uppköpanDET av varor, vilka i handelsbodarna uppvägdes eller uppmättes i kundens närvaro, i stor utsträckning efterträtts av försäljning av redan i fabrikerne uppmätta eller uppvägdä kvantiteter, vilka levererades i paketerat tillstånd. De enkla vägar, målkärl och längdmätt, som voro tillfredsställande i äldre tiders handelsbodar, hade i nutida fabriker ersatts med automatiska, snabbt arbetande vägnings- och mätningmaskiner, vilka sålunda i sista hand utgjorde de redskap, efter vilka varornas myckenhet bestämdes. Ett fastställande i förordningen av dylika redskaps konstruktion vore ej möjligt, ty ständigt framkomme nya behov av redskap. Men även vid det direkta avlämnandet till allmänheten av varor, vilka uppvägdes eller uppmättes i köparens närvaro, hade de enkla redskapen alltmera kommit ur bruk. Särskilt tydligt framginge detta vid bensinhandeln, där så gott som all uppmätning skedde genom mätapparater av mer eller mindre komplicerad konstruktion. Att under sådana omständigheter i förordningen fastslå tekniska detaljer för samtliga redskap syntes de sakkunniga icke lämpligt, då någon enhetlighet beträffande redskapens konstruktion icke vore möjlig och nya redskap på grund av sin lämplighet ändock måste godkännas vid sidan av förordningen.

De sakkunniga ville av denna anledning föreslå en uppdelning av redskapen i två kategorier, nämligen redskap, avsedda att utan inskränkning användas i allmän handel (*allmänna mätning- och vägningsredskap*), och redskap, godkända endast för särskilda ändamål (*särskilda mätning- och vägningsredskap*).

Beträffande de enkla redskap, såsom längdmätt, målkärl och vikter, vilka vore godkända i 1885 års förordning, syntes icke någon anledning föreligga att tillåta andra utföranden beträffande form och storlek ände, som kunde fastslås i en författning. De sakkunniga hade därför i sitt förslag till justeringsförordning infört bestämmelser angående *form* och *storlek* för dylika allmänna mätning- och vägningsredskap.

Rörande godkännande av redskap för särskilda ändamål syntes däremot större frihet böra givas mynt- och justeringsverket. Såsom framginge av det anförda hade det ansetts nödvändigt att för olika behov godkänna redskap, vilka både till form och storlek avveke från de i allmän handel behövlige redskapen, och dylika behov syntes i framtiden bliva alltmera framträdande. Ett införande av sådana redskap i justeringsförordningen utan inskränkning i avseende å användning skulle äventyra enkelheten i systemet samt möjliggöra användning i allmän handel av redskap, vilka icke vore oundgängligen nödvändige. Å andra sidan skulle, om dylika redskap icke kunde godkännas utan uppfyllande av förordningens föreskrifter, en stark hämsko läggas på handel och industri, då givetvis författningsändringar för varje speciellt ändamål, även om behovet skulle vara inskränkt endast till ett fåtal redskap, måste innebära en tidsödande och onödig omgång. De sakkunniga hade fördenskull i förslaget till justeringsförordning infört bestämmelser jämväl angående särskilda mätning- och vägningsredskap, vilka sålunda finge justeras för användning allenast för särskilda ändamål.

Därvid hade närmare föreskrifter angående *form* och *storlek* meddelats rörande sådana särskilda redskap, vilka redan blivit godkända genom särskilda kungörelser, under det att till mynt- och justeringsverket överlåtit att *till justering godkänna* särskilda redskap i övrigt.

Därutöver hade enligt de sakkunnigas förslag medgivits mynt- och justeringsverket att utfärda *tekniska föreskrifter* i allmänhet.

Bland föreslagna viktigare ändringar i övrigt i förhållande till nu gällande bestämmelser må nämnas nya definitioner å mätning och vägning samt å mätnings- och vägningsredskap, förslag om utvidgad skyldighet att använda justerade redskap, förslag om periodisk omjustering av vågar ävensom nya bestämmelser om tillåtna felangivelser beträffande vågar.

Rörande materialets uppdelning på de skilda författningarna hava de sakkunniga ansett erforderligt att i förslaget till lag om mått och vikt sammanföra vissa grundläggande, av mätnings- och vägningsteknikens utveckling mera oberoende bestämmelser, vilka synts vara av beskaffenhet att böra antagas av Kungl. Maj:t och riksdagen, under det att föreskrifter i övrigt av de sakkunniga upptagits i författningar, avsedda att utfärdas av Kungl. Maj:t i administrativ ordning.

Vid denna uppdelning hava de sakkunniga sökt följa tidigare tillämpad praxis. Därom må i korthet erinras följande.

Vid tillkomsten av 1878 års förordning medverkade riksdagen på det sätt, att riksdagen, såsom framgår av dess skrivelse nr 67 den 14 maj 1876, beslutade antaga vissa bestämmelser att införas i en allmän stadga om mått och vikt. Dessa bestämmelser avsågo: fastställande av metern och kilogrammet såsom enheter för mått och vikt; indelningen av mått och vikt; rikslikare; skyldigheten att använda justerade redskap för mätning och vägning; olika slag av längdmått, malkärl och viktod, vilka kunde bliva föremål för justering; omjustering; samt justering av förvarings- och transportkärl.

De föreskrifter, som härutöver intogos i 1878 års förordning, utfärdades alltså i administrativ ordning. Inom det i riksdagens skrivelse utstakade området har därefter riksdagens medverkan ansetts erforderlig för ändringar i 1878 och 1885 års förordningar. På sätt i det föregående omnämnts, har riksdagen emellertid under 1922 och 1923 i vissa betydelsefulla avseenden överlåtit bestämmanderätten till Kungl. Maj:t.

I enlighet med vad nu angivits innehåller förslaget till lag om mått och vikt — jämte annat — bestämmelser angående: enheter för mått och vikt och indelning därav; prototyper; justeringsplikens omfattning; omjustering; samt märkning av förvarings- och transportkärl.

Till möjliggörande av den föreslagna utvidgningen av mynt- och justeringsverkets befogenhet har i 10 § föreskrivits, att mätnings- och vägningsredskap för att kunna justeras skola vara inrättade enbart efter de i lagförslaget angivna metriska enheterna samt uppfylla de fordringar

i övrigt, vilka föreskrivas av Konungen eller den myndighet, som av Konungen erhåller befogenhet därtill.

I övrigt må här nämnas, att Konungen enligt 14 § i de sakkunnigas förslag tillerkänts befogenhet dels att i vissa fall medgiva undantag från lagens föreskrifter, dels ock att i andra fall utvidga justeringsplikten.

I de inkomna *yttrandena* har allmänt uttalats, att de sakkunnigas förslag i det stora hela vore väl ägnat att läggas till grund för ifrågavarande lagstiftning. Sålunda har mynt- och justeringsverket funnit, att de riktlinjer, som de sakkunniga uppdragit för sitt arbete, vore klara och ändamålsenliga samt i betraktande av den nutida tekniken jämväl de enda möjliga. Även i ett flertal andra yttranden hava liknande synpunkter kommit till uttryck. Mot förslaget i dess helhet hava erinringar framställts endast såtillvida, att i några av de yttranden, som avgåvos i anledning av den första remissen i ärendet, hemställts, att förslaget måtte underkastas ytterligare granskning och följaktligen icke i då befintligt skick föreläggas 1932 års riksdag. Grundprinciperna i förslaget hava också lämnats utan erinran i de förnyade utlåtanden, som av kommerskollegium samt mynt- och justeringsverket avgivits i anledning av den senare remissen.

Departements-
chefen.

De sakkunnigas förslag torde, på sätt jämväl allmänt uttalats i de avgivna yttrandena, vara av beskaffenhet att böra läggas till grund för en förnyad lagstiftning i ämnet. Såsom framgår av det anförda hava de sakkunniga i första hand sökt avhjälpa den brist på anpassning efter förhållandena, som alltjämt måste anses utmärka den nu gällande förordningen. De anordningar, som härutinnan föreslagits, synas vara väl avvägda såväl med hänsyn till det föreliggande behovet som med tanke på den kommande utvecklingen på området. Jämväl beträffande uppdelningen av författningsmaterialet finner jag de sakkunnigas förslag lämpligt. Rörande de ändringar i gällande bestämmelser, som upptagits i förslaget till lag om mått och vikt, kan jag i allmänhet ansluta mig till de sakkunnigas förslag; för de avvikelser därifrån, som jag anser påkallade, skall jag i det följande redogöra.

Jag övergår nu till en behandling av de särskilda paragraferna i nämnda lagförslag.

Mått; vikt eller massa; mätning och vägning samt mättnings- och vägningsredskap (1 §).

I enlighet med den uppgjorda planen för ifrågavarande lagstiftningsarbete har lagens tillämplighetsområde begränsats till längd-, yt- och rymdmått samt vikt. Detta har kommit till uttryck i 1 §. Genom den givna definitionen å *mått* uteslutas mått för tid, temperatur, elektrisk energi, ljusstyrka m. m.

Begreppet *vikt* kan, på sätt i de sakkunnigas betänkande (sid. 41) beröres, tilläggas olika betydelse. Sålunda kan med vikt avses dels den kraft, varmed en kropp attraheras av jorden, och dels mängden av materia. I sistnämnda mening användes i vetenskaplig terminologi uttrycket *massa*, som är en direkt översättning av det franske *masse*, det engelska *mass* och det tyska *Masse* men som icke vunnit burskap i det allmänna svenska språkbruket. Vid metersystemets införande avsågs, att kilogrammet skulle vara enhet för massa. Med hänsyn härtill ävensom till betydelsen av att internationellt sett samma språkuttryck användes för samma begrepp hava de sakkunniga ansett, att ordet *massa* borde införas i lagen. Då de sakkunniga emellertid funnit, att detta ord icke kunde i allmänt språkbruk ersätta ordet *vikt*, har i lagtexten efter ordet *vikt* inom parentes tillagts ordet »*massa*». Härigenom skulle utmärkas, att *vikt*, då därmed avses viktstorhet, är liktydigt med *massa*.

I 1 § definieras vidare begreppen *mätning* och *vägning* samt *mätningssredskap* och *vägningsredskap*.

1885 års förordning innehåller icke någon uttrycklig definition på *mätning* och *vägning*. I förordningens § 5 mom. 2 utsäges däremot, att med *redskap* för *mätning* och *vägning* i förordningen avses längdmått, målkärl, vedmått, vikter och vågar.

De sakkunniga erinra om ett par fall i domstolspraxis, där åtal för begagnande av ojusterade mätapparater ogillats under motivering, att det icke blivit ådagalagt att ifrågavarande apparater vore att hänföra till *redskap* för *mätning*. I ena fallet hade varit fråga om en bensinmätare så inrättad, att vätskan mättes vid genomgång av apparaten, därvid resultatet angåves av visare å en graderad skala, indelad i liter. Det andra fallet hade avsett mätapparater för utskänkning av spirituosa. Apparater av förstnämnda slag, om ock av annan tillverkning, hade sedermera av Kungl. Maj:t godkänts såsom lagliga *mätningssredskap*. I anslutning härtill anföra de sakkunniga:

Att ifrågavarande *redskap* ansetts icke utgöra *mätningssredskap* i lagens mening vore icke tillfredsställande. De sakkunniga tilltrorde sig icke att göra något uttalande om, huruvida utgången i nämnda mål berott på, att där ifrågakomna *redskap* icke funnes uppräknade uti § 5 mom. 2 i 1885 års förordning. Rättsfallen hade emellertid föranlett de sakkunniga att giva en synnerligen vid definition på *mätning* och *vägning*. Det syntes för ett konsekvent genomförande av justeringsförfarandet och för vinnande av det därmed avsedda ändamålet vara nödvändigt, att såsom *mätningssredskap* och *vägningsredskap* betecknades alla *redskap*, som till sin funktion verkligen vore *redskap* för *mätning* och *vägning*, och detta utan någon som helst hänsyn till, huruvida justering enligt nu gällande föreskrifter kunde ske eller ej. Formuleringen av lagtexten erbjöde emellertid stora svårigheter, bottnade i vad begreppen *mätning* och *vägning* avsåge. I varuutbytet kunde förekomma, att avlämning eller mottagning av varor skedde med angivande av myckenheter, som icke kunde betecknas såsom mått eller vikt, exempelvis en påse konfekt, en låda apelsiner

eller en burk sparris, men att varorna avlämnades i en påse, en låda eller en burk, vilka i viss mån tjänstgjorde såsom mättningsredskap. Karakteren av mättningsredskap framträdde tydligare i den mån allmänheten fått den uppfattningen, att vissa slag av sådana redskap motsvarade ett visst mått, såsom i fråga om en flaska öl ($\frac{1}{3}$ liter), en kartong jordgubbar (1 liter), en säck ved (1 hektoliter) eller ett mått grädde (1 deciliter). Att anse samtliga nämnda redskap såsom mättnings- eller vägningsredskap kunde icke ifrågakomma, ty det skulle orsaka, att ett flertal för handeln nödvändiga redskap, som på grund av sin konstruktion icke kunde godkännas till justering, skulle vara olagliga i bruk. Ett avskiljande av sådana föremål som påse, burk och låda från mättnings- och vägningsredskap syntes böra ske genom att *mätning och vägning* definierades såsom en åtgärd, som hade till ändamål att fastställa längd, yta, rymd eller vikt efter en nu eller fordom, inom eller utom riket i lag fastställd eller eljest allmänt vedertagen enhet. Denna formulering fastställde såsom mätning och vägning exempelvis bestämning i skålpund eller engelska pounds och ävenledes bestämning i enheter, vilka i folkmedvetandet vunnit hävd såsom motsvarande visst bestämt mått eller vikt, exempelvis mått grädde, stor och liten snaps, kartong jordgubbar.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle med *mättnings- och vägningsredskap* förstås varje redskap, som är avsett för mätning eller vägning. Genom uttrycket »avsett för» hava de sakkunniga velat utesluta sådana redskap som exempelvis en tändsticka eller ett mynt, vilka vore avsedda för helt annat ändamål än mätning och vägning men som av någon tillfällighet användes vid uppmätning eller uppvägning på grund av att deras längd eller vikt vore kända.

De sakkunniga erinra, att enligt de föreslagna definitionerna föremål såsom säckar, kartonger och flaskor utan gradering i vissa fall bleve att anse såsom mättnings- och vägningsredskap. Enär justering av dylika redskap emellertid ej kunde fordras och ofta ej vore möjlig att utföra, hava de sakkunniga i 8 § föreslagit befrielse från justeringsplikt för redskap av nyss angivet slag under förutsättning, att de brukades såsom emballage och på grund av sitt utförande icke gäve intryck av att noggrann mätning därmed företoges.

I den bilaga, som fogats vid det av vetenskapsakademien överlämnade utlåtandet, har föreslagits, att — på sätt jämväl de sakkunniga ifrågasatt — mått borde definieras såsom mått även för vikt, i följd varav lagens rubrik skulle bliva lag om mått och termen mätning skulle omfatta även bestämmande av vikt.

Mot den föreslagna definitionen å mättnings- och vägningsredskap har mynt- och justeringsverket anförts, att användningen av ett redskap, ej avsikten därmed, borde vara utslagsgivande, då det gällde att avgöra, om redskapet vore att hänföra till mättnings- och vägningsredskap eller ej. Även från andra håll hava liknande synpunkter gjorts gällande.

Departements-
chefen.

I förevarande del har jag ingen annan erinran mot de sakkunnigas förslag än att jag, i anslutning till därom framställd anmärkning, funnit

någon jämkning böra vidtagas i definitionen å mätnings- och vägningsredskap. Huru definitionen lämpligen bör avfattas torde i viss mån vara beroende av frågan om justeringsplikts omfattning: om justeringsplikt skall föreligga i stort sett endast vid yrkesmässig användning av redskap eller även vid mera tillfällig användning i det privata livet. Därest justeringsplikten, såsom jag vid behandlingen av 8 § kommer att förorda, inskränkes enligt det förra alternativet, lära några allvarliga betänkligheter ej kunna resas mot att såsom mätnings- och vägningsredskap betecknas exempelvis även en käpp eller ett mynt, om i något fall mätning eller vägning verkligen skulle utföras med hjälp av dylika föremål. Dock torde ett redskaps karaktär av mätnings- eller vägningsredskap ej böra avgöras enbart med hänsyn till dess användning, enär sådana redskap som mätband, litermått och vågar tydligen måste räknas till mätnings- och vägningsredskap, oavsett om de användas eller ej. Såsom mätnings- och vägningsredskap torde följaktligen kunna betecknas varje redskap, som är avsett för mätning eller vägning eller eljest för sådant ändamål användes. Det må anmärkas, att denna definition givetvis icke innebär, att under mätnings- och vägningsredskap må inbegripas jämväl redskap, som vid mätning eller vägning helt hava karaktären av hjälpredskap, exempelvis en skovel eller ett kärl, som nyttjas vid ifyllandet av ett målkärl.

Enheter och prototyper m. m. (2—6 §§).

I 2 § angivas enheter för längd och massa och definieras dessa enheter genom hänvisning till de internationella prototyperna.

I 3 § upptagas bestämmelser om de kopior av de internationella prototyperna, som här i riket tjäna till yttersta efterrättelse för bestämmande av längd, yta, rymd och vikt. Föreskrifter om förvaring och användning av dessa kopior återfinnas i förslaget till justeringsförordning.

Förslagets 4 § innehåller stadganden om huvudlikare för metern och kilogrammet, vilka äro de första rangens likare, som justeringsmyndigheten utan särskilt tillstånd kan använda. Även härutinnan upptager förslaget till justeringsförordning närmare bestämmelser.

I 5 § återfinnas bestämmelser om enheter för yta och rymd. Dessa enheter äro i 1885 års förordning icke definierade, och förordningen skiljer icke mellan kubikdecimeter och liter. Den definition på liter, som förslaget innehåller, överensstämmer med den av tredje allmänna konferensen för mått och vikt år 1901 fastställda. De sakkunniga hävda, att en verklig definition bör givas på enheterna kubikmeter och liter. Den faktiska skillnaden mellan kubikdecimeter och liter vore emellertid, yttra de sakkunniga, mycket liten, i det att en liter enligt nuvarande bästa bestämmelser utgjorde 1.000027 kubikdecimeter, varför någon hänsyn därtill icke behövde tagas vid justering eller i allmän handel.

I 6 § angivas över- och underenheter jämte förkortade beteckningssätt. Över- och underenheterna äro desamma som de nu förekommande med tillägg av *mikron*, motsvarande 0.001 millimeter, och *milliliter*, utgörande 0.1 centiliter, varjämte beteckningarna mil och kvadratmil införts i stället för de nu gällande myriameter eller ny mil, respektive kvadratmyriameter eller ny kvadratmil. Förkortade beteckningssätt äro i 1885 års förordning endast i vissa fall angivna. Därutöver hava emellertid dylika beteckningar upptagits i ett av justeringsstyrelsen den 10 april 1879 utfärdat cirkulär. Betänkandet innehåller en utförlig motivering till de föreslagna förkortningarna.

Beträffande millilitern hava de sakkunniga anfört, att dess införande föreslagits för konsekvensens skull och då den vore lämplig vid uttryckande av remedier och vid indelningen av byretter, mätglas o. d. i liter och dess underavdelningar.

I fråga om 2, 3 och 5 §§ hava i *yttrandena* framställts vissa mera formella anmärkningar, varemot 4 § lämnats utan erinran. Vad angår 6 § har införandet av enheten mikron tillstyrkts av mynt- och justeringsverket under motivering, att den vunnit användning inom nutida verkstads-teknik. Nämnda myndighet har däremot avstyrkt införandet av enheten milliliter med förmälan, att denna icke torde vara behöflig för allmän handel och att inom vetenskapen allmänt användes endast kubikcentimetern. Liknande synpunkter hava anförts av Stockholms handelskammare, varemot förslaget i denna del lämnats utan erinran i det av vetenskapsakademien överlämnade utlåtandet.

Departements-
chefen.

Mot föreskrifterna i 2—6 §§ har jag i stort sett intet att erinra. Enär uttryckssättet i 1 § avser att utmärka, att ordet vikt i lagen användes liktydigt med massa, synes emellertid lämpligast att även i 2 § första stycket, 3 § andra stycket och 6 § använda ordet vikt i stället för massa, i likhet med vad eljest i lagen skett. I 3 § synes böra vidtagas den ändring, att de däri omförmälda prototyperna benämnas riksprototyper i stället för, såsom de sakkunniga föreslagit, nationella prototyper.

Vad angår 6 § synes lämpligt att införa enheten mikron. Enheten milliliter är antagen i lagstiftningen i de övriga nordiska länderna ävensom i Frankrike, Schweiz och Tyskland samt användes av den internationella byrån för mått och vikt. Det kan såsom exempel nämnas, att i det av nämnda byrå utfärdade certifikatet rörande vår svenska kilogramprototyp dennas rymd är angiven i milliliter och detta med så stor noggrannhet att rymden uttryckt i kubikcentimeter skulle erhålla ett annat siffervärde. Av nämnda orsaker synes de sakkunnigas förslag även härutinnan böra följas. Mot de förkortade beteckningar, som av de sakkunniga föreslagits, har jag intet att erinra.

I 1885 års förordning talas om anskaffande av reservprototyper för riksprototyperna. Enligt kungörelsen den 26 juni 1890 angående förva-

ring och användande av de i nyssnämnda förordning omförmälda prototyper och huvudlikare skulle emellertid tillsvidare anstå med anskaffande av reservprototyper. Dylika omnämnas ej i det föreliggande förslaget. I det av vetenskapsakademien överlämnade utlåtandet har ifrågasatts, om icke möjligheten att anskaffa sådana borde fastslås i lagen. Skulle emellertid reservprototyper anskaffas, torde erfordras ytterligare lagbestämmelser för att angiva de omständigheter, under vilka reservprototyperna finge träda i stället för riksprototyperna som högsta normer för bestämning av längd, yta, rymd och vikt. Att nu upptaga sådana bestämmelser i lagen torde icke vara lämpligt, då de synas böra anknytas till vissa bestämda prototyper liksom i förslaget skett beträffande riksprototyperna. Då härtill kommer, att något behov av reservprototyper icke framträtt, har jag ansett någon ändring i förslagets ståndpunkt i denna del icke böra göras.

Justering (7 §).

Den i 7 § upptagna definitionen på justering är i sak överensstämmande med motsvarande definition i § 5 mom. 2 av 1885 års förordning.

Vid justering av mätnings- och vägningsredskap har förrättningsmannen att tillse, att eventuell avvikelse från det rätta håller sig inom de felgränser (*remedier*), som för varje redskap äro angivna. Enligt gällande bestämmelser finnas — med några få undantag — för de olika slagen av redskap dels strängare, dels ock lindrigare remedier. De strängare tillämpas, då ett redskap första gången undergår justering. Sedan justering skett, anses redskapet däremot riktigt, så länge förefintliga felaktigheter hålla sig inom de lindrigare remedierna. Befinnes emellertid vid periodisk omjustering eller vid eljest företagen undersökning, att jämväl dessa remedier överskridits, skall redskapet ändras så, att felet bringas inom de snävare felgränserna. Den första justeringen av ett redskap benämnas i 1885 års förordning enbart justering. Därefter vidtagen justeringsåtgärd benämnas omjustering, oavsett om för redskapets godkännande erfordrats ändring därav eller ej. Förutom att olika remedier gälla, föreligger emellertid en skillnad mellan de olika slagen av omjustering även såtillvida, att om redskapet godkännes först efter ändring, förnyad stämpling skall ske, d. v. s. alla föreskrivna stämplingstecken, i regel krona, justerardistriktets tecken och årtal, skola utsättas, under det att, om redskapet godkännes utan ändring, endast nytt årtal och eventuellt nytt distriktstecken skall åsättas.

De sakkunnigas förslag avser ej att göra någon väsentlig ändring i detta system. I 7 § har emellertid föreslagits en terminologisk jämkning, varigenom åt uttrycket omjustering givits en mera begränsad innebörd. Annan justering än omjustering benämnas nyjustering.

De sakkunnigas förslag innefattar emellertid en nyhet såtillvida, att nyjustering ej blir erforderlig efter sådan mindre ändring av redskapet,

som icke kan betecknas såsom reparation. De sakkunniga erinra i detta sammanhang, att i 1885 års förordning icke talas om reparation utan blott om ändring av redskap samt att sådan ändring torde hava avsetts böra utföras huvudsakligen av justerare. De sakkunniga anföra vidare:

Med de nu använda komplicerade redskapen måste reparationer ofta utföras, vilka vore av den art, att de icke lämpligen kunde företagas av justerare vid dennes justeringsförrättningar. Därtill komme emellertid, att å dessa redskap stundom behöfve vidtagas smärre rättelser, vilka icke kunde hänföras under begreppet reparation, exempelvis påfyllning av olja i en oljebroms o. d., efter vilken operation en nyjustering icke alltid vore av nöden. Ett tvång till nyjustering även för den minsta ändring skulle orsaka ägaren stora kostnader för kallelse av justerare och även i många fall vara en onödigt pålaga. De sakkunniga hade av denna anledning genom användande av ordet reparation avsett, att smärre ändringar, som ej vore hänförliga till reparation, icke skulle behöva orsaka nyjustering. Lämpligen borde härvid utsägas vad som förstodes med reparation. Men de sakkunniga hade ansett sig icke böra göra detta på grund av svårigheten att på ett vid alla tillfällen tillämbart sätt kunna uttrycka vad med reparation avsåges. Givetvis innebure dock detta begrepp, att en förändring av för måtts- och viktsangivelsen väsentliga delar skulle hava åstadkommits. Däri innefattades dock naturligen icke sådana förändringar, som enbart avsett inställning av ett redskap medelst oplomberade och i gällande föreskrifter därför medgivna anordningar.

De sakkunniga tillägga, att i de fall, där så ansåges erforderligt, mynt- och justeringsverket kunde genom föreskrifter angående plombering av redskap hindra tillgång till de delar av ett redskap, som vore så viktiga, att en ändring av dem borde hava nyjustering till följd.

Föreningen statens justerare av mått och vikt har ifrågasatt, om icke till förevarande paragraf borde fogas ett tillägg av innehåll, att med reparation icke menades mindre ändring, utförd av justeringsförrättare. Önskemål hava även i andra yttranden uttalats om närmare angivande av vad som skall förstås med reparation.

Departements-
chefen.

De sakkunnigas indelning av justering i nyjustering och omjustering synes ägnad att befordra reda och underlätta utformandet av författningstexterna. Jag är även ense med de sakkunniga därom, att endast verkliga reparationer böra föranleda nyjusteringsskyldighet. Att generellt närmare bestämma innebörden i begreppet reparation erbjuder så stora svårigheter, att värdet av en definition bleve tvivelaktigt. Vissa tolkningssvårigheter torde alltid uppkomma. Det av justerarföreningen föreslagna tillägget till paragrafen skulle vara vilseledande, då ej heller en mindre ändring, utförd av annan än justeringsförrättare, bör vara att hänföra till reparation. Även i förevarande del kan jag således i sak ansluta mig till förslaget.

Justeringsplikstens omfattning (8 §).

I 8 § i de sakkunnigas förslag anges justeringsplikstens omfattning. 1 mom. innehåller huvudregeln i fråga om skyldighet att använda justerade mätnings- och vägningsredskap. I 2 och 3 mom. upptagas vissa undantag från huvudregeln. Ytterligare undantag skulle med stöd av 14 § 1 mom. kunna i där avsedda fall medgivas av Konungen.

Enligt § 5 mom. 1 i 1885 års förordning gäller, att vid handel eller eljest, då varor skola avlämnas eller mottagas efter mått eller vikt, endast här i riket i vederbörlig ordning justerade redskap må användas för mätning och vägning. Särskilda bestämmelser gälla för s. k. avgiftsvågar, d. v. s. vågar, som vid tull, post, järnvägsstationer och hamnar användas för avgifters bestämmande. Dylika vågar skola enligt § 32 vara av justerare efter undersökning godkända och stämplade såsom avgiftsvågar; detta är dock icke att anse såsom justering i förordningens mening.

De sakkunniga hava erinrat, hurusom stadgandet i § 5 mom. 1 innebär allenast, att *om* vid mätning eller vägning användas mätnings- eller vägningsredskap, desamma skola vara justerade, såvitt de nyttjas vid handel eller eljest, då varor skola avlämnas eller mottagas efter mått eller vikt. Däremot utsäges ej, att varor skola mätas eller vägas, om de avlämnas eller mottagas efter mått eller vikt. En utvidgning av justeringsplikten utöver vad i detta avseende nu gäller har ej heller synts de sakkunniga lämplig.

De sakkunniga hava emellertid i annat hänseende funnit en utvidgning av justeringsplikten erforderlig. Sålunda borde enligt deras mening justeringsplikten omfatta även de tillfällen, då ekonomiskt anspråk beräknades efter mått eller vikt utan att avlämnande eller mottagande av varor ägde rum. Så vore t. ex. förhållandet vid viss beskattning, vid förtullning och vid fastställande av vissa fraktavgifter. Av sådan anledning föreslå de sakkunniga, att vid köp och byte, då varor skola avlämnas eller mottagas efter mått eller vikt, ävensom då eljest ekonomiskt anspråk skall beräknas efter mått eller vikt, för mätning eller vägning ej må begagnas andra mätnings- eller vägningsredskap än sådana, som här i riket blivit vederbörligen justerade för användning, varom fråga är.

Med uttrycket »vederbörligen justerade» avses, att redskapet skall hava undergått även omjustering, där sådan enligt 9 § i förslaget är föreskriven. Att redskapet skall vara justerat »för användning, varom fråga är», syftar på, att redskap — såsom redan i det föregående berörts — enligt de sakkunnigas förslag skulle kunna justeras allenast för viss inskränkt användning.

De i förslagets 2 mom. angivna undantagen äro betingade av de vidsträckta definitioner, som i 1 § givits på mätning och vägning, respektive mätnings- och vägningsredskap.

Nämnda definitioner innebära bland annat, att förvarings- och trans-

portkärl kunna bliva att anse såsom mättningsredskap. Enligt gällande bestämmelser få sådana kärl genom justeringsmyndighetens försorg uppmätas och stämplas, därvid rymden utsättes å kärLEN. Detta förfarande är emellertid ej att likställa med justering och dylika redskap kunna med hänsyn till sin beskaffenhet icke lämpligen justeras såsom mättningsredskap. De böra dock enligt de sakkunnigas uppfattning alltjämt få bliva föremål för uppmätning och »märkning» i enlighet med vad nyss angivits. Bestämmelser därom återfinnas i 15 § i de sakkunnigas förslag.

Såsom förut vid 1 § berörts blir enligt de sakkunnigas förslag emballage i vissa fall att anse såsom mättnings- och vägningsredskap. I följd härav hava de sakkunniga funnit erforderligt att under förevarande moment medgiva undantag från stadgad justeringsplikt i fråga om föremål såsom kartonger, korgar, säckar och ograderade flaskor, allt under förutsättning att de brukades som emballage samt på grund av sitt utförande icke gäve intryck av att noggrann mätning därmed företoges. En ölflaska, som i en affär avlämnas till kunden jämte sitt innehåll, är enligt nu angivna grunder att betrakta som emballage och såsom sådant ej justeringspliktig. Om däremot en handlande medelst en literbutelj uppmäter fotogen i av kunden medfört kärl, användes buteljen icke som emballage. I sistnämnda fall hade det sålunda ålegat säljaren att för mätning använda justerat redskap.

I 3 mom. hava de sakkunniga slutligen föreslagit undantag från justeringsplikt i fråga om redskap, avsedda för uppmätning eller uppvägning, som verkställes för fastställande av avlöningsförmåner, där dessa stå i förhållande till storleken av arbetsprodukten, dock under förutsättning att justerade redskap finnas att tillgå för kontroll av de ojusterade redskapen. De sakkunniga framhålla, att den noggrannhet, som vid här avsedda tillfällen erfordrades, oftast icke vore så stor som den, vilken eljest vore behövlig. Därtill komme, att redskapen ofta nyttjades under yttre förhållanden, som gjorde dem tämligen otillförlitliga.

I de avgivna *yttrandena* har de sakkunnigas uppfattning, att justeringsplikten borde omfatta jämväl avgiftsvågar, icke framkallat någon invändning. Mot innehållet av 1 mom. i de sakkunnigas förslag har däremot riktats anmärkningar i vissa andra hänseenden.

Mynt- och justeringsverket har sålunda — i anslutning till vad som rörande periodisk omjustering föreslås i de sakkunnigas 9 § — föreslagit, att justeringsplikt borde stadgas endast för redskap, som användes vid mätning eller vägning i statlig verksamhet, vid yrkesmässig handel eller rörelse eller å allmänt tillgänglig försäljningsplats, då ekonomiskt anspråk skulle beräknas efter mått eller vikt. Till utveckling av vad sålunda föreslagits anförde verket i sitt först avgivna utlåtande:

Justeringsplikten i utlandet vore i allmänhet icke så vidsträckt som de sakkunniga föreslagit. I Tyskland och Schweiz exempelvis gällde denna

plikt endast, då redskapen användes »im öffentlichen Verkehr», vilket uttryckt väl närmast skulle motsvara statlig verksamhet samt yrkesmässig handel eller rörelse. Enligt verkets mening hade åtminstone den allmänna uppfattningen av gällande svensk rätt ingalunda varit den, att lagen skulle sträcka sina verkningar ända in på privatlivets område, in till de minsta köp eller byten man och man emellan, så snart därvid mätning eller vägning förekomme. I allmänhet torde man väl hava tolkat lagen så, att för justeringsplikten inträdande fordrats en mera yrkesmässigt bedriven verksamhet och att icke de rent tillfälliga behoven av mätning- och vägningsredskap drabbades av densamma. Om en torpare ett år fått en ovanligt stor potatisskörd och önskade försälja några kilogram därav till en granne, förefölle det knappast rimligt, att han skulle bliva lagbrytare, om han verkställde uppvägningen av denna potatis på en ojusterad våg. Det kunde väl heller icke anses vara något statens intresse att med sin lagstiftning intränga på ett så privat område, i all synnerhet som köparen ju alltid hade skydd mot uppsåtlig felvägning uti strafflagen 22 kap. 5 §. Och om han bevisligen fått mindre kvantitet än han betalat för, kunde han ju föra talan om utfående av det resterande. Verket ansåge, att justeringstvånget — fränsett den statliga verksamheten — borde inskränkas till att avse redskap, som användes vid yrkesmässigt bedriven verksamhet. Mot denna inskränkning av justeringstvånget skulle kunna anföras, att allmänheten i större utsträckning skulle förledas att inköpa billigare redskap, vilka icke kunde justeras. Verket trodde dock icke, att denna farhåga hade större fog för sig. Så snart exempelvis en lantbrukare ville försälja sina varor på torget eller han mera stadigvarande försälde sina produkter, inträdde ju omedelbart justeringstvånget.

En inskränkning i justeringsplikten såtillvida, att densamma ej borde gälla beträffande redskap, som användes för mätning eller vägning vid uppgörandet av rent privata mellanhavanden, har även eljest i de inkomna yttrandena allmänt förordats.

Beträffande frågan om justeringsplikten bör omfatta *all* yrkesmässig verksamhet hava förslag i olika riktningar framkommit. I yttranden, som avgåvos i anledning av den första remissen i ärendet, anslöto sig svenska teknologföreningen och aktiebolaget Toledo i huvudsak till mynt- och justeringsverkets nyss angivna uppfattning i denna fråga. Stockholms handelskammare anförde däremot:

En lagstiftning i förevarande avseende borde tillgodose den köpande allmänhetens rätt, varemot det icke syntes av omständigheterna påkallat att härutöver låta det avsedda skyddet omfatta även näringsutövarna inbördes. Åt dem borde överlämnas att själva tillvarataga sin rätt. Gällande förordning syntes visserligen i sin 5 § i princip fastslå skyldighet för näringsidkarna att jämväl vid inbördes transaktioner använda justerade redskap, om dylika komme till användning vid mätning eller vägning, men denna bestämmelse hade merendels icke varit föremål för alltför sträng tillämpning. Emellertid ville handelskammaren erinra, att enligt gällande praxis tillverkare av eller handlande med mätning- och vägningsredskap icke torde till våra näringsidkare försälja dylika redskap, innan de blivit vederbörligen justerade, då näringsidkarna själva i regel torde fordra dylik justering. De fall, då enstaka redskap av antydd art för individuellt bruk importerades från utlandet, torde vara re-

lativt sällsynta. I anslutning till det anförda förordade handelskammaren justeringsplikt endast vid statlig verksamhet, vid yrkesmässigt bedriven detaljhandel (utminuterig) ävensom eljest, då varor vid industriell tillverkning eller inom handeln paketerades eller eljest emballerades med angivande å omslag eller emballage av viss viktmängd etc.

I enahanda riktning uttalade sig efter den första remissen även Sveriges industriförbund och Sveriges allmänna exportförening.

Jämväl kommerskollegium anslöt sig i sitt första yttrande till vad Stockholms handelskammare och industriförbundet föreslagit. I den promemoria, som enligt vad tidigare berörts av kommerskollegium utremitterades i anledning av den senare remissen, hade föreslagits bland annat, att justeringsplikt skulle gälla allenast beträffande mättnings- och vägningsredskap, som nyttjades vid detaljhandel i butiker eller å allmänt tillgängliga försäljningsplatser, vid uppmätning eller vägning av varor, avsedda att i förpackningar säljas till allmänheten efter mått eller vikt, samt vid tull, post, järnvägs- och automobilstationer samt hamnar för avgifters bestämmande.

I därefter till kommerskollegium inkomna yttranden förordades den sålunda föreslagna begränsningen i huvudsak av Stockholms handelskammare jämte fem andra handelskamrar ävensom av Sveriges industriförbund, järnkontoret, Sveriges allmänna exportförening, svenska trävaruexportföreningen, Sveriges kemiska industrikontor, svenska kvarnföreningen och kooperativa förbundet.

Smålands och Blekinge handelskammare uttalade, att lagstiftningen på förevarande område borde erbjuda skydd för alla samhällsmedlemmars rätt. Felmätning och felvägning vid varuutbyte inom industrien och grosshandeln samt de skilda affärsmännen emellan borde förekommas, likaväl som felen i detta hänseende mellan detaljhandeln och den köpande allmänheten. Ifrågavarande stadgande borde följaktligen formuleras så, att justeringsplikt skulle föreligga vid vägning och mätning i statlig verksamhet, vid yrkesmässig handel eller rörelse eller å allmänt tillgänglig försäljningsplats, då ekonomiskt anspråk skulle beräknas efter mått eller vikt.

Liknande synpunkter anfördes jämväl av Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare samt Norrbottens köpmannaförbund.

Sveriges köpmannaförbund anförde, att den av kommerskollegium föreslagna lindringen kunde medföra betänkliga konsekvenser. Så skulle justeringsplikt icke gälla beträffande redskap, som användes vid s. k. kringföringshandel, en form av varuförmedling, som under senare tider fått ökad omfattning. Vidare kunde, om frihet från justeringsplikt skulle gälla för grosshandeln, vid varuleveranser föranledas försvårade förhållanden, i det att ena parten med skäl kunde hävda riktigheten av justerad våg framför utslag från en ojusterad. Fråga vore, om ej ordalydelsen i 1885 års förordning vore att föredraga.

Handelskammaren i Gävle föreslog, att justeringsplikt borde stadgas även i fråga om handel med varor, som kringfördes i fordon och försåldes vid köparens hemvist, men anslöt sig i övrigt i huvudsak till kommerskollegii förslag.

Skånes handelskammare samt handelskammaren för Örebro och Västmanlands län funno sig endast såvitt anginge handel mellan köpmän inbördes kunna biträda kommerskollegii förslag, i vad därigenom från justeringsplikt undantagits försäljningstransaktioner i tiden före den slutliga försäljningen i detalj till allmänheten. Sålunda anfördes, att ett mejeri, som mottog mjölk från sina leverantörer, eller en spannmålshandlare, som köpte spannmål från jordbrukare, måhända ej borde befrias från att vid likvidens beräkning använda justerade redskap.

Handelskammaren i Karlstad uttalade likaledes betänkligheter mot att exempelvis en vedförsäljare från landet ej skulle behöva använda justerade mått vid yrkesmässig försäljning, så framt han ej sålde veden på torget. Handelskammaren fann därjämte befrielse från justeringsplikt i föreslagen omfattning för industrien i vissa fall kunna verka mindre lyckligt.

Aktiebolaget Stathmos förklarade sig anse, att justeringsplikt för industrien borde bibehållas.

Av svenska kvarnföreningen, kooperativa förbundet och handelskammaren i Gävle gjordes emellertid i yttrandena till kommerskollegium gällande, att justeringsplikt för industrien, även om den begränsades till redskap för uppvägning och uppmätning av varor, avsedda att säljas i förpackningar, i åtskilliga fall syntes bereda olägenheter. I sådant avseende omnämndes, hurusom inom kvarnindustrien samt vid maskinell paketering av smör, bröd, kakao, såpa, kaffe m. fl. varor användes maskiner och redskap, vilka icke lämpligen kunde justeras. Avsevärda förluster skulle uppkomma, därest ifrågavarande maskiner icke det oaktat finge användas.

Slutligen framhölls av teknologföreningen, att befrielse från justeringsplikt borde redan i själva lagtexten och ej allenast — såsom de sakkunniga förutsatt — genom en av Kungl. Maj:t enligt 14 § meddelad undantagsbestämmelse föreskrivas beträffande vågar, som inom industrien användes i fall, då den för varans betalning giltiga vikten bestämdes på annat ställe, t. ex. beträffande cellulosaindustrien och andra exportindustrier, där den slutgiltiga vikten bestämdes i mottagningslandet.

I sitt slutliga yttrande har kommerskollegium — efter att, på sätt inledningsvis berörts, hava samrått med mynt- och justeringsverket samt särskilda sakkunniga — med ändring av sin först uttalade uppfattning anslutit sig till mynt- och justeringsverkets förslag samt sålunda förordat justeringsplikt beträffande redskap, som nyttjades vid mätning eller vägning i yrkesmässig handel eller rörelse eller å allmänt tillgänglig försäljningsplats eller ock i statlig verksamhet, allt under förutsättning, att

ekonomiskt anspråk skulle beräknas efter mått eller vikt. Detta förslag har enhälligt tillstyrkts av de av kollegium anlitade sakkunniga. Mynt- och justeringsverket har i sitt förnyade utlåtande vidhållit sitt tidigare förslag på denna punkt.

Mot 2 mom. har i de avgivna yttrandena ej framställts någon anmärkning såvitt angår förvarings- eller transportkärl.

Beträffande undantag från justeringsplikten i fråga om emballage anförde mynt- och justeringsverket i sitt första yttrande:

Med den formulering, som i de sakkunnigas förslag givits åt ifrågavarande undantagsbestämmelse, kunde det faktiskt bliva tillåtet att exempelvis i torghandel använda en kartong i stället för ett målkärl för mätning vid försäljning av bär. Detta vore, såsom även framginge av de sakkunnigas motivering, givetvis ej avsett. Undantagsbestämmelsen åsyftade att möjliggöra försäljning av varor i lämpliga förpackningar och att fastslå, att blotta förpackningen eller ifyllandet av en vara i ett emballage, även om detta vore tillverkat med hänsyn till att kunna lagom rymma en viss myckenhet, icke vore att hänföra till sådan mätning, då justerade redskap skulle användas. De sakkunniga hade emellertid gjort den inskränkningen, att emballaget skulle vara så beskaffat, att det ej gåve intryck av att noggrann mätning därmed företoges. Detta uttryck vore svävande och syntes kunna giva anledning till olika tolkningar. De sakkunniga hade gjort gällande, att flaskor, vilka försetts med gradering, uppenbarligen gåve allmänheten föreställning om, att noggrann mätning därmed skedde, varför de ej borde fritagas från justeringsplikt. Verket ville emellertid erinra om de graderade flaskor, i vilka koncentrerad ättika plägade försäljas. Graderingen utgjorde i dylika fall ej ett mått på flaskans innehåll utan hade huvudsakligen till uppgift att bekvämt tillåta avhållande av en bestämd kvantitet av vätskan, som sedan skulle utspädas med en viss kvantitet vatten. Verket funne för sin del, att generellt undantag från justeringsplikt borde kunna medgivas för de fall, då varor avlämnades eller mottoges i emballage.

Även i andra yttranden hava liknande synpunkter framhållits. Kommerskollegium samt mynt- och justeringsverket hava i sina slutliga yttranden föreslagit undantag från justeringsplikt i fråga om mätning, som skedde i sedvanligt emballage, såsom kartonger, korgar, säckar eller flaskor.

Den i 3 mom. föreslagna undantagsbestämmelsen har lämnats utan erinran av mynt- och justeringsverket, kommerskollegium, Sveriges industriförbund, landsorganisationen i Sverige m. fl.

*Departements-
chefen.*

För egen del är jag i stort sett ense med de sakkunniga därom, att justeringsplikten bör omfatta ej blott mätning och vägning i samband med att varor avlämnas eller mottagas efter mått eller vikt, utan även mätning och vägning i andra fall, då ekonomiskt anspråk skall beräknas efter mått eller vikt. Emellertid anser jag, i likhet med vad allmänt uttalats i de inkomna yttrandena, att från justeringsplikten bör undantagas sådan mätning och vägning, som tillfälligtvis kan förekomma vid uppgörandet

av rent privata mellanhavanden. Att därutöver begränsa området för justeringsplikten på sätt, som föreslagits av Stockholms handelskammare m. fl., synes icke tillrådligt. Mot en dylik inskränkning hava befogade invändningar framställts i vissa av de avgivna utlåtandena. Att, såsom får antagas, kontrollmätning eller kontrollvägning inom grosshandel och industri verkställes oftare än inom detaljhandeln, synes icke tillfyllest motivera kravet på befrielse från justeringsplikt för grosshandel och industri. Även vid varuutbyte näringsidkare emellan böra kontrahenterna kunna göra anspråk på den garanti för tillförlitlig mätning och vägning, som justeringen innebär. Justeringstvånget synes även vara ägnat att undanröja anledningar till tvist. Då justerade redskap redan nu i regel lära användas inom industri och grosshandel, torde justeringsplikten icke kunna bliva betungande, i synnerhet om — såsom jag i det följande kommer att föreslå — periodisk omjustering av vågar icke införes. Skulle inom någon viss bransch särskilda olägenheter yppa sig, föreligger enligt lagförslaget möjlighet för Kungl. Maj:t att medgiva undantag från justeringsplikten. Enligt den uppfattning jag nu hävdar bör ifrågavarande stadgande, i överensstämmelse med vad såväl mynt- och justeringsverket som kommerskollegium föreslagit, givas det innehåll att vid mätning eller vägning, som företages i statlig verksamhet, i yrkesmässig handel eller rörelse eller å allmänt tillgänglig försäljningsplats och som skall ligga till grund för beräkning av ekonomiskt anspråk efter mått eller vikt, endast må begagnas vederbörligen justerade redskap. Omfattningen av det sålunda angivna området för justeringsplikten skall i det följande ytterligare belysas i samband med redogörelse för de sakkunnigas förslag till 9 §.

Vad angår de föreslagna undantagen från justeringsplikten må till en början nämnas, att märkning av förvarings- och transportkärl enligt 15 § i förslaget torde kunna avse enbart taravikten. I anledning härav synes i förevarande bestämmelse i 8 § böra tilläggas orden »med avseende å rymden».

Praktiska hänsyn göra utan tvekan erforderligt, att för de fall, då mätning sker i emballage, medgiva undantag från regeln om användande av justerade redskap. När exempelvis spritdrycker försäljas litervis i flaskor, vilka ifyllas utan användande av mätningsredskap, sker i och med själva påtappningen en om ock ej särskilt noggrann mätning. Att av sådan anledning uppehålla krav på justeringsplikt för dessa flaskor eller annat liknande emballage skulle uppenbarligen av ekonomiska skäl omöjliggöra det nu brukliga förfaringssättet och i själva verket utgöra ett tvång för vederbörande näringsidkare att med justerade redskap uppmäta varan före ifyllandet i emballaget. De sakkunnigas förslag att frihet från justeringsplikten ej skulle medges för sådant emballage, som gäve intryck av att noggrann mätning därmed företoges, grundas uppenbarligen på den uppfattningen, att dylikt emballage i själva verket är ett målkärl,

ehuru i sådant utförande, att det tillika kan användas som emballage. En dylik tankegång lärer visserligen icke sakna fog; är karaktären av målkärl verkligen övervägande, synes fordran på justering ej böra eftergivas. Tillräcklig hänsyn till sådana undantagsfall torde emellertid tagas genom användande av det av kommerskollegium samt mynt- och justeringsverket föreslagna uttrycket »sedvanligt emballage». Såsom också i yttrandena erinrats, bör av formuleringen vidare tydligt framgå, att mättningsredskap, varom nu är fråga, må obehindrat användas för mätning endast i det fall att redskapet därvid också nyttjas som emballage för den uppmätta varan. Med hänsyn till vad jag nu anfört torde förevarande stadgande böra givas det innehåll, att vad om justeringsplikt stadgats icke skall äga tillämpning vid mätning, som sker uti sedvanligt emballage, såsom kartonger, korgar, säckar och flaskor, i vilket den uppmätta varan förvaras eller levereras.

Mot de sakkunnigas under 3 mom. upptagna förslag har jag i sak ej någon erinran. I anledning av anmärkning, som framställts i vissa av de inkomna yttrandena, må framhållas, att då ojusterade redskap få användas i fall, varom här är fråga, den sålunda medgivna befrielsen från justeringsplikt tydligen kan avse även redskap, inrättade efter enbart andra än metriska enheter.

Periodisk omjustering (9 §).

Enligt 1885 års förordning gäller i de fall, då justerade mättnings- eller vägningsredskap skola användas, att om sådant redskap genom slitning eller annorledes blivit behäftat med större fel än förordningen medger, redskapet skall vara underkastat omjustering, som bör ske ofördröjligen efter tillsägelse av justerare eller sedan kännedom eljest vunnits om felet. I stort sett motsvarande bestämmelser återfinnas i 11 § i de sakkunnigas förslag.

Utöver denna allmänna föreskrift upptager gällande förordning bestämmelser om s. k. periodisk omjustering. För vinnande av kontroll föreskrives sålunda att *mått* och *vikter*, som nyttjas i kronans magasin, vid in- och utlastning å fartyg, på allmänna försäljningsplatser eller i öppna bodar eller magasin, där handel och rörelse idkas, skola, oavsett om de äro felaktiga eller ej, omjusteras, längdmått vart sjätte år samt målkärl, vikter och vedmått vart tredje år. Vikter under ett decigram äro dock undantagna. Beträffande *vågar* är periodisk omjustering ej föreskriven.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle periodisk omjustering under vissa förutsättningar föreskrivas beträffande alla slag av mättnings- och vägningsredskap. Till en början upptagas här till behandling de i förslagets 9 § 1, 2 och 4 mom. upptagna bestämmelserna, huvudsakligen avseende periodisk omjustering av andra mättnings- och vägningsredskap än vågar.

Enligt de sakkunniga skulle sådan omjusteringsplikt gälla redskap, som nyttjas för ändamål, då enligt 8 § användande av justerade redskap är föreskrivet, därest nyttjandet sker i statlig verksamhet, vid yrkesmässig handel eller rörelse eller å allmänt tillgänglig försäljningsplats. De sakkunniga utgå från, att denna omjustering, såsom nu, bör föreskrivas be- träffande platser, där redskapen kunna antagas vara utsatta för flitig användning och således även snabb försämring. Härutinnan yttra de sakkunniga:

I främsta rummet ifrågakomme i detta sammanhang de platser, som motsvarade »allmänna försäljningsplatser» samt »öppna bodar eller magasin, där handel och rörelse idkas». Under begreppet allmänna försäljningsplatser inrymdes emellertid, såsom en jämförelse mellan 1 och 2 §§ i ordningsstadgan för rikets städer utvisade, endast vissa av myndighet bestämda salutorg och dylika platser, under det att exempelvis en bensinpump, uppsatt vid en gata vilken som helst, icke stode å en allmän försäljningsplats. De sakkunniga hade trots sig kunna sammanfatta ifrågavarande försäljningsplatser under benämningen »allmänt tillgängliga försäljningsplatser». Detta uttryck komme då att omfatta ett ställe som det nyss antydda ävensom vissa lokaler, vilka kanske ej kunde betecknas som »öppna bodar eller magasin», såsom utskänkningsställen etc. Kronans magasin torde ur förevarande synpunkt icke hava samma betydelse som förr, sedan skatteuppbörd in natura ej längre ägde rum. De sakkunniga hade i förslaget utelämnat dem ävensom bestämmelsen angående omjustering av redskap, som nyttjades vid in- och utlastning å fartyg. Därvid vore emellertid att märka, att de sakkunniga utvidgat omjusteringsplikten till redskap, som användes i statlig verksamhet samt vid yrkesmässig handel eller rörelse. Av lagtextens formulering framginge, att omjusteringsplikten ej vore avsedd att gälla för redskap, som inom industrien användes för internt bruk.

I 2 mom. fastställas omjusteringsperioderna för längdmått samt övriga redskap utom vågar. Enligt 4 mom. skulle dock Konungen eller den myndighet, som av Konungen erhöle befogenhet därtill, kunna för särskilda mätnings- och vägningsredskap fastställa den tid, inom vilken omjustering skall ske.

Beträffande 2 mom. anföra de sakkunniga, att nu gällande omjusteringsperioder visat sig lämpligt avvägda och sålunda kunnat upptagas i de sakkunnigas förslag allenast med den ändring, att omjusteringen skulle verkställas före september månads utgång i stället för innan årets slut. Denna ändring motiveras med, att enligt gällande bestämmelser gives möjlighet att förlänga omjusteringsperioderna med ett år, därest omjusteringen företages under de första dagarna året efter det, då omjustering rätteligen skolat ske. Ifrågavarande bestämmelser kompletteras genom föreskrift i förslaget till justeringsförordning om skyldighet för polismyndigheten att varje år under sista kvartalet verkställa inspektion.

De sakkunniga hava, i likhet med vad som nu gäller, från omjustering undantagit vikter under 1 decigram. Föreskrift härom återfinnes i 2 § av de sakkunnigas förslag till förordning angående befrielse från juste-

ringsplikt för vissa mättnings- och vägningsredskap, vilken förordning jämväl innehåller vissa andra undantag från omjusteringsplikten.

Angående föreskrifterna i 4 mom. — vilka även skulle gälla sådana vågar, som äro att anse såsom särskilda vägningsredskap — anföra de sakkunniga, att särskilda mättnings- och vägningsredskap kunde tänkas komma till användning, vilka vore ekonomiskt fördelaktiga men som vore utsatta för stark slitning eller ock på grund av komplicerad mekanism icke erbjöde säker garanti för att de under fastställd omjusteringsperiod skulle hålla sig inom föreskrivna remedier. Då lämplig omjusteringsperiod i sådana fall ej kunde i förväg fixeras, syntes vara erforderligt, att mynt- och justeringsverket kunde medgivas rätt att föreskriva den tid, inom vilken omjustering skulle ske.

Stadgandet i 1 mom. av de sakkunnigas förslag har i de inkomna *ytt-randena* i allmänhet ej föranlett särskilt uttalande. Stockholms handelskammare har emellertid, i anslutning till sin uppfattning beträffande justeringsplikten omfattning överhuvud, gjort gällande, att omjusteringsplikt borde stadgas endast i den mån så erfordrades för tillgodoseende av den köpande allmänhetens rätt eller vid viss statlig verksamhet. Jämväl Sveriges industriförbund har uttalat sig för en liknande begränsning av omjusteringsplikten. I sina slutliga utlåtanden hava kommerskollegium samt mynt- och justeringsverket i denna del förordat de sakkunnigas förslag. Vad kommerskollegium härutinnan uttalat har jämväl enhälligt tillstyrkts av de av kollegium anlitade sakkunniga.

Beträffande i 2 mom. stadgade omjusteringsperioder har från vissa håll anmärkts, att dylika perioder ej ens för allmänna redskap borde fastslås i lagen, utan att åt Konungen borde överlätas att allt efter vad som funnits lämpligt meddela föreskrifter härutinnan. Jämväl i denna del har emellertid de sakkunnigas förslag biträtts av bland andra mynt- och justeringsverket samt kommerskollegium och de av kollegium anlitade sakkunniga.

Mot förslaget i 4 mom. har ej framställts någon erinran.

Jag övergår härefter till frågan om periodisk omjustering av vågar.

Enligt 9 § 3 mom. i de sakkunnigas förslag skulle sådan omjustering äga rum vid vart annat år återkommande, av vederbörande besiktningsmyndigheter anordnade besiktningar å platser, där vågarna funnes. Innehavare av våg, som vore underkastad omjustering, skulle vara skyldig göra anmälan om innehavet. Närmare föreskrifter angående anmälningskyldighetens fullgörande samt om förfarandet vid omjusteringen skulle meddelas av Konungen eller den myndighet, som av Konungen erhöle befogenhet därtill.

Den myndighet, som därvid avses, är mynt- och justeringsverket. Av

skilda orsaker hava de sakkunniga ansett, att omjusteringen av vågar icke borde anförtros justerarna. I stället skulle densamma under mynt- och justeringsverkets ledning handhavas av särskilda tjänstemän. Det närmare utformandet av den sålunda erforderliga organisationen borde enligt de sakkunniga överlåtas å mynt- och justeringsverket. Emellertid må nämnas, att de sakkunniga tänkt sig en indelning av riket i distrikt så stora, att varje besiktningsman under loppet av ett år skulle kunna genomresa hälften av det distrikt, som bleve honom tilldelat. Kostnaden för förfarandet skulle täckas genom avgifter för vågarnas omjustering. Enligt de sakkunnigas beräkning borde dessa avgifter kunna sättas till i medeltal högst 2 kronor 50 öre för våg.

Såsom framgår av de sakkunnigas betänkande i denna del (sid. 55—63), vartill jag torde få hänvisa, har alltsedan förarbetena till 1878 års förordning tid efter annan föreslagits införande av periodisk omjustering av vågar. Dessa förslag hava emellertid icke vunnit bifall.

Beträffande de skäl, som föranlett avslag å dylika framställningar, må särskilt hänvisas till riksdagens skrivelse nr 90 år 1900 samt det av andra kammarens femte tillfälliga utskott avgivna utlåtandet nr 6 år 1916.

I sistnämnda utlåtande erinrades om den risk, som vore förenad med transport från omjusteringsstället av de ofta mycket ömtåliga visarvågar, vilka blivit alltmera vanliga i den allmänna handeln. I övrigt anfördes bland annat:

Den förnämsta garantin mot användande av felvisande vågar syntes vara den omständigheten, att det låge i såväl säljarens som köparens intresse i stort sett, att det i handeln vägdes riktigt. För kundkretsens bevarande och förkovran torde det för köpmannen vara av mycket stor vikt, att han av egen drift tillsåge, att de vågar han använde ej vore missvisande. Det torde också vara mycket vanligt, att samtidigt med vikterna vågarna frivilligt insändes för justering, och självfallet vore, att en våg, som genom nötning blivit felaktig, lika väl kunde visa ett utslag till köparens som till säljarens fördel. Det hade emellertid icke förbisetts, att även lagstiftningsåtgärder vore erforderliga för att på detta område erhålla tillbörlig ordning ävensom garanti emot missbruk. Sålunda vore det stadgat, dels att vågar skulle justeras innan de finge användas i handel, dels att de skulle omjusteras om de befunnas vara felaktiga. Kontrollen däröver vore uppdragen åt mynt- och justeringsverket samt vederbörande justerare och polismyndighet, vilken senare vore ålagd att verkställa undersökning, såvitt ske kunde minst en gång varje år. Slutligen vore det i allmänna strafflagen stadgat straff för användande i handel och rörelse av medvetet oriktiga vågar. Att därutöver genom lag bestämma, att alla vågar, som i allmänna handeln nyttjades, skulle omjusteras inom vissa tider, ansåge utskottet icke skulle avhjälpa undantagsvis förekommande missbruk men väl förorsaka avsevärda olägenheter.

De sakkunniga framhålla, att innehavaren av en våg ej hade någon större möjlighet att avgöra, om vågen blivit så försämrad, att gällande remedier icke uppfylldes, försåvitt vågen ej blivit till den grad missvisande, att uppmärksamheten nödvändigtvis måste dragas till förhållan-

det. Erfarenheten hade jämväl visat, att den kontroll, som utövades genom polismyndigheterna, icke på långt när vore effektiv. Polismän hade icke den insikt i hithörande ämnen, som fordrades för undersökning av mera komplicerade vågar. Och deras verksamhet ginge i allmänhet ut på att konstatera, om ett redskap vore justerat eller inom föreskriven tid omjusterat.

De sakkunniga hänvisa till en år 1928 av mynt- och justeringsverket föranstaltad undersökning rörande tillståndet av i handeln använda vågar. Undersökningen hade planlagts så, att i Stockholm jämte 12 andra städer i olika delar av landet utvaldes vissa affärgator, varefter samtliga därstädes befintliga vågar undersöktes. Likaså undersöktes samtliga vågar i en del saluhallar ävensom ett fåtal vågar på landsbygden. Undersökningen omfattade 500 pendelvågar och 315 likarmade vågar. Beträffande resultatet torde jag få hänvisa till de tabeller, som finnas intagna å sid. 59 och 60 i de sakkunnigas betänkande.

Tabellerna giva vid handen, att av pendelvågarna 270 eller 54 procent kasserades såsom behäftade med icke tillåtna fel, varemot 230 (46 procent) godkändes. Av de likarmade vågarna kasserades 70, motsvarande 22 procent, och godkändes 245 (78 procent). Vidare framgår, att kassationsprocenten var större, allteftersom det år justering företagits låg längre tillbaka i tiden. I detta hänseende visade kassationsprocenten en hastigare stegring beträffande pendelvågar än i fråga om likarmade vågar. Följande siffror må nämnas. Av 71 år 1928 justerade pendelvågar kasserades 12 eller 17 procent. Motsvarande siffror voro för 1927 79 undersökta och 36 eller 46 procent kasserade, för 1926 70 undersökta och 37 eller 53 procent kasserade, för 1925 62 undersökta och 40 eller 65 procent kasserade samt för 1924 45 undersökta och 27 eller 60 procent kasserade. Av 14 år 1928 justerade likarmade vågar kasserades 1, utgörande 7 procent. Motsvarande siffror voro för 1927 29 undersökta och 3 eller 10 procent kasserade, för 1926 31 undersökta och 6 eller 19 procent kasserade, för 1925 38 undersökta och 6 eller 16 procent kasserade samt för 1924 17 undersökta och 3 eller 18 procent kasserade.

Emellertid befanns, att 72 procent av de kassabla vågarna visade fel *under det rätta*, följaktligen till säljarens nackdel. Felen hos de kassabla vågarna voro så avsevärda, att dessa vågar — såväl de, som visade fel till säljarens nackdel, som de övriga — i medeltal visade fel, som med 237 procent översteg största tillåtna fel.

De sakkunniga erinra, att en 20 kilogramms pendelvåg får hava ett fel av 30 gram, och att felvisningen för en dylik våg sålunda i medeltal uppgått till cirka 1 hektogram. Ett så stort fel, yttra de sakkunniga, kunde understundom uppkomma vid vägning även av jämförelsevis små kvantiteter. Vid vägning av 2 kilogram skulle detta fel motsvara 5 procent och vid vägning av 5 kilogram 2 procent.

De sakkunniga hava med hänsyn till vad sålunda framkommit bestämt

förordat periodisk omjustering beträffande vågar. De anordningar, som i sådant hänseende föreslagits, motiveras bland annat med, att en omjustering genom justerare skulle orsaka vågägaren avsevärt besvär och ej ringa kostnad, vilken skulle ökas väsentligt om, för undvikande av skada vid transport av vågen, justeraren skulle kallas till platsen.

I yttranden, som avgåvos i anledning av den första remissen i ärendet, förordades i allmänhet i princip införandet av periodisk omjustering av vågar. I sådan riktning uttalade sig sålunda mynt- och justeringsverket, justerarföreningen, sex handelskammare — en av dessa dock med tvekan —, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges färghandlares riksförbund, svenska teknologföreningen — om ock med viss reservation — samt aktiebolagen Toledo och Stathmos. Stockholms handelskammare och Sveriges industriförbund uttalade sig för vissa inskränkningar i omjusteringsplikten, men motsatte sig ej uttryckligen periodisk omjustering av vågar i begränsad omfattning. Däremot avstyrktes förslaget om periodisk omjustering av kommerskollegium och kooperativa förbundet. Beträffande avgiftsvågar avstyrktes omjustering av medicinalstyrelsen, generalpoststyrelsen och järnvägsstyrelsen ävensom apotekarsocietetens direktion, varemot generaltullstyrelsen lämnade de sakkunnigas förslag utan erinran.

I den promemoria, som av kommerskollegium utsändes i anledning av den senare remissen, hade föreslagits, att vågar skulle undantagas från periodisk omjustering. I anslutning härtill avstyrktes i därefter till kommerskollegium avgivna yttranden periodisk omjustering av vågar av nio handelskammare ävensom av industriförbundet, Sveriges allmänna exportförening, svenska trävaruexportföreningen, järnkontoret, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges kemiska industrikontor, Sveriges färghandlares riksförbund och kooperativa förbundet. Periodisk omjustering förordades däremot alltjämt av Smålands och Blekinge handelskammare, handelskammaren i Karlstad, Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare, Norrbottens köpmannaförbund och aktiebolaget Toledo, varjämte teknologföreningen vidhöll sitt tidigare yttrande.

Kommerskollegium har i sitt förnyade utlåtande förklarat sig vidbliva sin förut uttalade mening. Förslaget om periodisk omjustering av vågar har därjämte bestämt avstyrkts av de av kollegium anlitade sakkunniga. Mynt- och justeringsverket har däremot även i sitt sista yttrande förordat dylik omjustering.

I den mån de sakkunnigas förslag i de inkomna yttrandena avstyrkts har i allmänhet såsom skäl för avstyrkande i första hand åberopats de avsevärda kostnader, som förmodades vara förenade med den föreslagna organisationen. Sålunda anförde kommerskollegium i sitt först avgivna utlåtande:

Även om det icke kunde förnekas, att ett visst behov av kontroll över de i bruk varande vågarna förefunnes, förefölle det dock ganska tveksamt, om detta behov vore så stort och så oavvisligt, att näringslivet borde

betungas med den omfattande kontrollapparaten, som härför erfordrades. Vid den av de sakkunniga omnämnda undersökningen hade visat sig, att ej mindre än 17 procent av de nyjusterade pendelvågarna vore kassabla. Detta kunde möjligen, enligt vad de sakkunniga förmodat, bero på, att vågarna skadats under transporten eller att de icke blivit rätt monterade. Huru därmed än förhölle sig, kunde en riktig våg genom lutningsförhållanden, montering och dylikt bringas i sådant läge, att vägningen bleve mer eller mindre felaktig. Ville man i samma omfattning som de sakkunniga sörja för en riktig vägning, skulle sålunda behövas en fortlöpande kontroll över vågens användning och placering m. m. För den köpande allmänhetens del måste man ändock i sista hand lita till den kontroll denna allmänhet själv kunde utöva. Och ville handlanden å sin sida skydda sig mot, att vågen visade fel till hans nackdel, vore det för honom en lätt sak att utröna detta genom kontroll med justerade vikter.

Kollegium berörde vidare det betydande arbete, som erfordrades för uppläggande av ett centralt vågregister för hela landet, samt uttalade, att närmare utredning syntes erforderlig om vilka anspråk, som i samband härmed komme att ställas på det allmänna. Efter att hava approximativt uppskattat antalet i bruk varande vågar inom näringslivet till 200,000 och kostnaderna för omjusteringen därav till 500,000 kronor, framhöll kollegium, att det vore en i sin helhet betraktad ganska avsevärd utgift, som med en viss periodicitet skulle komma att träffa det redan hårt tyngda näringslivet. Därtill komme, att det statliga kontrollväsendet alltid måste för näringslivet medföra vissa olägenheter, som i görligaste mån borde undvikas. — Kollegium framhöll vidare, att näringsidkarna av egen drift borde ordna med sakkunnig tillsyn över vågarna. Ville man därjämte, att staten skulle sörja för att tillfälle funnes att anlita sakkunniga vågreparatörer på olika platser i landet, borde mynt- och justeringsverket kunna bemyndigas att meddela auktorisation åt reparatörer. Kontroll över vågarna borde vidare kunna vinnas genom att polismyndigheten vid de årligen återkommande undersökningarna utrustades med instruktioner och eventuellt justerade vikter för provbelastning av vågarna.

Liknande synpunkter hava jämväl berörts i övriga yttranden, som inefatta avstyrkande av de sakkunnigas förslag i denna del. Av Sveriges industriförbund har därjämte framhållits, att industrien i allt större omfattning börjat själv öva kontroll över att använda vågar vore riktiga samt att det kunde förmodas, att ytterligare behöfelig kontroll komme att utövas av industriidkarna, därest uppmärksamheten fästades på nödvändigheten därav. I vissa yttranden har erinrats om förekomsten av s. k. skötselkontrakt, enligt vilka vågfirmor eller reparatörer åtog sig att öva regelbunden tillsyn av vågar. Enligt aktiebolaget Stathmos förekomme numera inom industrien regelbunden kontroll antingen genom företagens egen försorg eller på grund av skötselkontrakt genom vågleverantören. Härigenom bortföle enligt nämnda bolags mening strängt taget för industrien behovet av omjusteringsplikt.

Mynt- och justeringsverket — som i huvudsak biträtt de sakkunnigas förslag även i fråga om den föreslagna organisationen — anförde bland annat: Med hänsyn till den erfarenhet, som vunnits under de senaste årens inspektioner, kunde verket icke annat än på det kraftigaste vitsorda nödvändigheten av periodisk omjustering av vågar. En dylik kontroll hade även i snart sagt alla andra länder ansetts erforderlig. Det kunde möjligen göras gällande, att statens uppgift på detta område huvudsakligen vore att skydda den köpande allmänheten mot erhållande av undervikt. Denna synpunkt kunde icke godkännas. En justeringsförordning borde icke inriktas enbart mot handlandekåren utan avse skydd för alla samhällsmedlemmars rätt. Detta vore viktigt att fasthålla, sedan utvecklingen lett till så komplicerade vågkonstruktioner, att det i allmänhet måste anses uteslutet för en handlande att själv kunna utföra erforderlig kontroll.

Verket anförde vidare, att någon avsevärd förbättring av rådande missförhållanden på området icke torde vara att förvänta på frivillighetens väg, samt hänvisade till en under 1932 i Stockholm företagen undersökning. Inalles hade därvid besiktigats 730 vågar. Av dessa voro 385 pendelvågar samt 287 taffelvågar eller andra liknande vågar. 56 vågar voro av annan konstruktion (decimalvågar, skjutviktsvågar etc.). Av pendelvågarna kasserades 180 eller 47 procent, av de likarmade vågarna 145 eller 51 procent samt av övriga vågar 12 eller 21 procent. Verket framhöll, att vid 1928 års undersökning i Stockholm kasserats 49 procent av därvid undersökta pendelvågar och 30 procent av likarmade vågar. Härav framginge sålunda, att pendelvågarna vid båda undersökningarna uppvisat i stort sett samma kassationsprocent. Beträffande de likarmade vågarna hade den senast företagna undersökningen visat ökad kassationsprocent. Detta kunde bero på, att handlandena alltmera övergått till pendelvågar, vilket medförde, att de kvarvarande likarmade vågarna i genomsnitt blivit äldre och sämre underhållna. Verket erinrade, att resultatet av 1928 års undersökning bekantgjorts i pressen och delgivits respektive köpmannaorganisationer, varför man haft skäl att förvänta, att handlandena i eget intresse sökt ställa sina vågar tillrätta. Enligt verkets uppfattning kunde den erforderliga kontrollen icke utan personalökning med åtföljande ökade kostnader utföras av justerare eller polismän.

Övriga sammanslutningar m. fl., som tillstyrkt periodisk omjustering, hava ansett sådan kontroll erforderlig bland annat med hänsyn till den ömtåliga beskaffenheten av nu brukliga pendelvågar. Med ett undantag — aktiebolaget Toledo, som förordat de sakkunnigas förslag under uttalande, att kostnaden för omjustering vart annat år vore en mycket liten kostnad i förhållande till värdet av den bortvägning, som nu ägde rum — har från de håll, där omjustering sålunda tillstyrkts, förordats, att denna måtte utföras vart tredje år av vederbörande justerare. I anslutning härtill har erinrats, att justerarna för kontroll av mätappa-

rater redan nu gjorde planmässiga resor till snart sagt alla orter, där handel dreves.

Mot lämpligheten av att överlåta ifrågavarande kontroll å justerarna har mynt- och justeringsverket, utöver vad förut angivits, anfört, att justerarna intoge en ömtålig ställning, i det att deras inkomster vore beroende av allmänhetens avgifter. Om en justerare kasserade en våg, kunde han påräkna en extra inkomst genom förnyad justering efter dess reparation. Detta förhållande vore ägnat att väcka allmänhetens misstro, och redan av sådan anledning borde ifrågavarande besiktningar ej få utföras av justerarna. — Av verkets yttrande framgår, att antalet erforderliga besiktningsmän av verket ansetts icke komma att överstiga 17.

Kommerskollegium har för utrönande av möjligheten att anförtro kontroll över vågar åt polismyndigheterna inhämtat yttranden från överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser. I inkomna yttranden har i allmänhet uttalats, att hinder för en dylik ordning ej förefunnes. Dock har i ett flertal fall framhållits, att ersättning för därigenom uppkomna resekostnader borde utgå.

Beträffande omjustering av de vid post och järnväg nyttjade avgiftsvågarna hava generalpoststyrelsen och järnvägsstyrelsen framhållit, att dylika vågar redan nu underkastades periodisk kontroll samt att därutöver påbjuden periodisk omjustering skulle förorsaka avsevärd olägenhet och föranleda betydande kostnader. Medicinalstyrelsen och apotekarsocietetens direktion hava, med hänsyn till bland annat de årligen förekommande apoteksvisitationerna, funnit periodisk omjustering obehörlig beträffande apoteksvågarna.

Departements-
chefen.

Beträffande de fall, då periodisk omjustering av andra mättnings- och vägningsredskap än vågar skall föreskrivas, har jag icke anledning göra någon erinran mot de sakkunnigas förslag, i synnerhet som jag i det föregående — vid behandling av 8 § — förordat att området för justeringsplikten begränsas på enahanda sätt. Jämväl i fråga om tidpunkterna för sådan omjustering, vilka i huvudsak överensstämma med gällande rätt, samt de i förslaget 9 § 4 mom. upptagna bestämmelserna kan jag i sak ansluta mig till de sakkunniga.

Vad därefter angår frågan om periodisk omjustering av vågar vill jag erinra, att detta är den enda fråga av större vikt, där de närmast intresserade myndigheterna, kommerskollegium samt mynt- och justeringsverket, i sina slutliga yttranden över förevarande betänkande stannat i olika meningar. Under det att mynt- och justeringsverket bestämt förordat de sakkunnigas förslag om införande av bestämmelser om periodisk omjustering av vågar, har kommerskollegium i likhet med flertalet av de hörda representanterna för näringslivet avstyrkt samma förslag. För egen del har jag i överensstämmelse med den av kommerskollegium hävdade uppfattningen stannat vid att icke på denna punkt föreslå

någon ny ordning. Av den lämnade redogörelsen framgår, att denna skulle föra med sig en ganska betydlig nyorganisation. Kostnaden härför, fördelad å alla våginnehavare i landet, skulle visserligen knappast kunna bliva så betungande, att den kunde anföras som ett avgörande skäl mot förslaget, därest detta skulle medföra mera påtagliga fördelar ur allmän synpunkt. Jag har emellertid icke blivit övertygad om, att denna förutsättning föreligger. Väl utvisa de verkställda undersökningarna, att i allmänna handeln brukas ett stort antal vågar, vilka äro så felaktiga att de vid vetskap om felet icke må nyttjas utan reparation och omjustering. Med hänsyn till vågarnas ofta ömtåliga beskaffenhet skulle detta emellertid endast delvis kunna upphjälpas genom periodiska omjusteringar i föreslagen omfattning. Härtill kommer, att felet minst lika ofta äro till säljarnas nackdel som till deras fördel. Såväl på grund av denna omständighet som med hänsyn till handlandenas intresse av att bevara och utvidga kundkretsen torde enligt min mening behovet av en anordning av föreslagen art icke ur allmänhetens synpunkt göra sig alltför starkt gällande. I den mån förekommande felaktigheter innebära olägenheter för våginnehavarna själva ligger det i dessas eget intresse att genom sakkunnig kontroll å vågarna undanröja dessa olägenheter.

Jämväl riksdagen har vid tidigare tillfällen, då denna fråga varit under behandling, ställt sig avvisande mot förslag om periodisk omjustering av vågar. Därvid har emellertid också påpekats betydelsen av, att befintliga möjligheter till kontroll från det allmännas sida icke bliva obegagnade. Denna kontroll ankommer, förutom å mynt- och justeringsverket samt justerarna, närmast å vederbörande polismyndigheter, som enligt 1885 års förordning hava att verkställa undersökning å ifrågavarande platser, såvitt ske kan minst en gång varje år. Motsvarande bestämmelser upptagas i de sakkunnigas förslag till justeringsförordning. Befinnes vid sådan undersökning en våg vara behäftad med otillåtna fel, inträder för våginnehavaren — liksom då han eljest får vetskap därom — skyldighet att reparera och justera vågen.

Såväl av de sakkunniga som av mynt- och justeringsverket har framhållits, att polismyndighetens kontroll, där sådan överhuvud förekommer, i verkligheten så gott som uteslutande inskränker sig till ett konstaterande av, att vågarna en gång blivit vederbörligen justerade, och att kontrollen därför vore av mycket ringa värde ur förevarande synpunkt. Anledningen till detta förhållande, vars riktighet icke torde kunna bestridas, lär vara att söka dels däri, att polismyndigheterna för mera brådskande göromål hava svårt att medhinna dessa uppgifter, och dels i otillräcklig utbildning och utrustning hos dessa myndigheter för utövande av en verklig kontroll å vågarnas beskaffenhet. I yttranden till kommerskollegium hava emellertid länsstyrelserna allmänt uttalat, att en förbättrad kontroll från polismyndighetens sida skulle kunna genomföras. Genom statspolisens inrättande torde, i synnerhet för landsbygdens del, ökade möjligheter härtill

hava inträtt, och enligt uppgift har statspolisen redan i flera län med gott resultat utövat kontroll även å vågarnas beskaffenhet. Då jag ingalunda vill göra gällande, att förhållandena i fråga om vågarnas tillstånd för närvarande äro helt tillfredsställande, synes det mig önskvärt, att man i anslutning till länsstyrelsernas berörda uttalanden samt nämnda erfarenheter söker i administrativ väg genomföra anordningar, som äro ägnade att giva ökad effekt åt polisens arbete på detta område. Denna fråga, varom jag samrått med chefen för socialdepartementet, torde senare komma att upptagas till behandling i nämnda departement. Det är enligt min mening jämväl önskvärt, att mynt- och justeringsverket framdeles beredes tillfälle att i större utsträckning än nu kan ske genom sina tjänstemän öva tillsyn över i bruk varande vågar; omfattningen av den sticckprovskontroll, som på detta sätt kan anordnas, blir emellertid tydligen i första hand beroende av de medel, som kunna bliva tillgängliga för ändamålet.

Till de i detta sammanhang i vissa yttranden framställda förslagen angående offentlig auktorisation av vågreparatörer torde jag få återkomma vid behandlingen av 11 § i de sakkunnigas förslag.

Då jag på nu anförda skäl ansett bestämmelser om periodisk omjustering av vågar icke böra upptagas i lagen, har härav påkallats en omredigering av förevarande paragraf. Det har syntts mig lämpligt att därvid i paragrafen införa ett stadgande om rätt för innehavare av justerad våg att hos vederbörlig justeringsmyndighet på begäran få vågen omjusterad. En dylik möjlighet lärer icke vara avsedd enligt gällande förordning men synes kunna vara ägnad att främja förbättrade förhållanden beträffande vågarna.

Förutsättningarna för justering (10 §).

I det föregående har närmare berörts, hurusom det kanske viktigaste syftet med ifrågavarande lagstiftning varit att beträffande formerna för godkännande av nya mätnings- och vägningsredskap samt meddelandet av tekniska föreskrifter ernå en bättre anpassning efter behoven än som hittills varit möjligt. I samband därmed har i stora drag redogjorts för de anordningar, som härutinnan föreslagits av de sakkunniga. Sålunda har omnämnts, att i förslaget till justeringsförordning, vilken skulle utfärdas av Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande, intagits bestämmelser rörande form och storlek för allmänna mätnings- och vägningsredskap ävensom för särskilda redskap, som redan blivit genom särskilda kungörelser godkända, men att utfärdandet av tekniska föreskrifter rörande nämnda redskap ävensom godkännande av nya särskilda mätnings- och vägningsredskap skulle ankomma på mynt- och justeringsverket.

I enlighet härmed innehåller 10 § i förevarande lagförslag allenast den huvudregeln, att mätnings- och vägningsredskap för att kunna

justeras skola vara inrättade enbart efter de i lagen angivna **metriska enheterna** samt uppfylla de fordringar i övrigt, vilka föreskrivas av Konungen eller den myndighet, som av Konungen erhåller befogenhet därtill.

Beträffande arten av de föreskrifter, som skulle meddelas av Kungl. Maj:t, må hänvisas till de sakkunnigas förslag till justeringsförordning. I 3 och 28 §§ av nämnda författningsförslag återfinnas jämväl föreskrifter angående mynt- och justeringsverkets befogenhet i nu förevarande hänseenden.

Då praktiska hänsyn kräva, att redskap i vissa fall må vara inrättade efter andra än metriska enheter, upptages i lagförslagets 14 § ett stadgande, att Konungen äger medgiva undantag från bestämmelserna i 10 §.

Förevarande paragraf i de sakkunnigas förslag har i åtskilliga av de inkomna *yttrandena* uttryckligen förordats samt i övrigt lämnats utan erinran. Sålunda har mynt- och justeringsverket uttalat, att enligt de föreslagna anordningarna avgörandet av detaljfrågor rörande speciella redskap samt tekniska bestämmelser borde kunna ske med den snabbhet, som vore en så viktig faktor i det nutida industriella livet, samt direkt av den sakkunniga myndigheten.

De sakkunnigas förslag i denna del vill även jag förorda.

Departements-
chefen.

Vissa förhållanden, som upphäva verkan av justering (11 §).

I 11 § i de sakkunnigas förslag beröras vissa förhållanden, som upphäva verkan av justering.

I 1 mom. stadgas förbud att för ändamål, då justerade redskap skola användas, nyttja dylikt redskap, om detsamma undergått sådan förändring, att omjusteringsremedierna — sålunda de vidaste felgränserna — överskridits. Vidare stadgas, att om redskapet reparerats, detsamma icke må användas för nyss angivna ändamål, innan nyjustering skett.

Dessa bestämmelser må jämföras med § 7 mom. 1 i 1885 års förordning, däri föreskrives, att justerat redskap, som överskridit omjusteringsremedierna, skall vara underkastat omjustering. Den omjustering, som därvid avses, är emellertid att likställa med nyjustering. Såsom redan i det föregående berörts må dylik omjustering nämligen ej ske med mindre felet bringats inom de snävare felgränser, som skolat gälla vid en första justering av redskap, varom fråga är. Angående innebörden av uttrycket »reparerats» hänvisas till vad därom i det föregående yttrats vid 7 §.

De sakkunniga säga sig hava haft under övervägande att föreslå införandet av ett i Schweiz förekommande system, vilket skulle medföra möjlighet att efter vederbörlig reparation få begagna ett redskap intill dess nyjustering lämpligen kunde ske. Detta system, som i Schweiz hade till-

lämpning allenast å vissa vågar, medgåve möjlighet för vågfabrikanter jämte vissa därtill bemyndigade personer att i samband med reparation av justerade vågar verkställa plombering av vågarna, vilka därefter finge begagnas till dess vederbörande justerare hunne anlända. De sakkunniga säga sig emellertid hava funnit svårigheterna alltför stora för en tillämpning i vårt land av ett liknande system. Därest envar, som befunnes lämplig, kunde vinna auktorisation, skulle säkerligen ansökningar göras i mycket stor omfattning och det skulle vara förenat med betydande svårigheter för mynt- och justeringsverket att utöva en effektiv övervakning. En tillämpning av systemet i sådan omfattning, att av vågfabrikanten godkända personer såsom hans ombud finge reparera vågar av fabrikantens egen tillverkning men icke vågar av andra fabrikat, skulle åter vara svår att genomföra i vårt land med dess stora utsträckning och skulle dessutom innebära ett intrång på den fria konkurrensen.

Med 11 § 2 mom. må jämföras 33 § första stycket i förslaget till justeringsförordning, vari föreskrives, att därest justerat redskap vid undersökning finnes ej böra godkännas, de därå anbragta justeringstecknen skola borttagas, utplånas eller överkorsas. Sistnämnda stadgande har sin motsvarighet i § 41 i 1885 års förordning. De sakkunniga erinra, att vid reparation av felaktigt redskap ofta förekommer, att endast några av därå anbragta plomber behöva borttagas, varför ifrågavarande stadgande borde innehålla en föreskrift jämväl därom, att redskapet skulle anses ojusterat, även om anbragta justeringstecken endast delvis blivit förstörda eller borttagna.

Beträffande förevarande paragraf har 2 mom. lämnats utan erinran i de avgivna *yttrandena*. Däremot har i fråga om 1 mom. från åtskilliga håll uttalats såsom önskvärt, att en våginnehavare kunde beredas tillfälle att efter reparation av vågen taga densamma i bruk intill dess nyjustering lämpligen kunde ske. I sådant syfte har i ett flertal yttranden förordats auktorisation av reparatörer. Kommerskollegium, som biträtt ifrågavarande anmärkning, har, efter samråd med mynt- och justeringsverket samt de av kollegium anlitade sakkunniga, i sitt sist avgivna yttrande — utan att fullfölja sitt tidigare framförda förslag angående auktorisation av reparatörer — såsom den lämpligaste utvägen för avhjälpan av berörda olägenhet föreslagit, att därest ett reparerat redskap icke lämpligen kunde insändas till justeringsmyndigheten för nyjustering, redskapet måtte få nyttjas, sedan *anmälan* om reparationen skett hos justeringsmyndigheten. Detta förslag har tillstyrkts jämväl av mynt- och justeringsverket, förenämnda sakkunniga och Stockholms handelskammare.

Departements-
chefen.

För egen del finner jag erforderligt att, på sätt i ett flertal yttranden uttalats, söka undanröja de olägenheter, som kunde uppstå, därest en

näringsidkare nödgades vara avstängd från bruket av ett reparerat redskap intill dess nyjustering kan äga rum. Den lämpligaste lösningen härutinnan torde vara att, i enlighet med vad kommerskollegium samt mynt- och justeringsverket föreslagit, innehavare av reparerat redskap medges rätt att nyttja detsamma, sedan anmälan om reparation skett hos vederbörlig justeringsmyndighet, allt under förutsättning att redskapet icke utan olägenhet kan insändas till nämnda myndighet. Med denna lösning torde tillräckliga skäl icke föreligga för genomförande av det i detta sammanhang i åtskilliga yttranden framförda förslaget om ett system med auktorisation av vågreparatörer, ett system som det säkerligen skulle vara förenat med avsevärda svårigheter att effektivt uppehålla. I enlighet med vad nu anförts torde de sakkunnigas förslag böra jämkas.

Stadgandet i 2 mom. — som tydligen kan vinna tillämpning även i fall, där justeringstecknen förstörts eller borttagits annorledes än genom åtgärd av justeringsmyndighet — torde böra underkastas någon jämkning för undvikande av att justeringen skulle kunna anses icke längre gällande så snart justeringstecknen undergått någon, om än alldeles betydelselös förändring.

Ordningsföreskrifter med avseende å allmänt tillgängliga försäljningsplatser (12 §).

Beträffande det i 12 § 1 mom. av de sakkunnigas förslag upptagna stadgandet anföra de sakkunniga, att då förslaget till 8 § icke innefattade föreskrift om, att mätning eller vägning ovillkorligen skulle ske, om vid köp eller byte varor avlämnades eller mottoges efter mått eller vikt, det syntes erforderligt föreskriva, att å allmänt tillgängliga försäljningsplatser, där varor avlämnades efter mått eller vikt, justerade redskap skulle finnas att tillgå för varornas uppmätande eller uppvägande. Det syntes nämligen rimligt, att vid försäljning av paketerade eller förut uppmätta eller uppvägda varor kunden bereddes tillfälle att kontrollera, att den av säljaren uppgivna kvantiteten vore riktig. Någon större pålaga för den säljande allmänheten komme en dylik bestämmelse icke att innebära, då i de flesta fall justerade redskap för mätning och vägning redan funnes, där varor försåldes efter mått eller vikt.

Enligt § 47 mom. 2 i 1885 års förordning kan ansvar ådömas, om mättings- eller vägningsredskap, som icke undergått föreskriven justering eller omjustering, anträffas å något av de ställen, vilka i § 7 mom. 2 omförmälas, d. v. s. i kronans magasin, vid in- och utlastning å fartyg, på allmänna försäljningsplatser eller i öppna bodar eller magasin, där handel och rörelse idkas.

Ett motsvarande stadgande upptages i 12 § 2 mom. i de sakkunnigas förslag. De sakkunniga anföra i motiven härtill, att anledningen till

stadgandet i 1885 års förordning uppenbarligen vore att underlätta upp-
rätthållandet av förbud mot användning å nyss omnämnda platser av
ojusterade redskap vid handel. De sakkunniga hade funnit det redigare,
att i lagen stadgades direkt förbud mot förefintligheten av ojusterade
redskap å liknande platser. Uppräkningen i det äldre stadgandet hade
ersatts med det även i förslagets 9 § använda uttrycket »allmänt till-
gänglig försäljningsplats». Det torde vara tydligt, fortsatte de sakkun-
niga, att de skäl, som förelåge att förbjuda förekomsten på sådana plat-
ser av ojusterade redskap, ägde samma giltighet beträffande förekomsten
av sådana särskilda redskap, vilkas användning för sitt egentliga ända-
mål där ej kunde ifrågakomma, men som kunde tänkas använda i stället
för vanliga justerade redskap.

I några av de inkomna *yttrandena* har beträffande 12 § 2 mom. an-
märkts, att enligt den av de sakkunniga föreslagna lydelsen hinder
skulle möta att för försäljning tillhandahålla ojusterade redskap eller
särskilda mätnings- och vägningsredskap å platser, där användning av
justerade redskap tillika kunde ifrågakomma.

*Departements-
chefen.*

I fråga om 12 § 1 mom. biträder jag de sakkunnigas uppfattning.
Stadgandet torde emellertid i anslutning till av mynt- och justeringsver-
ket framställd erinran böra något förtydligas för undvikande av sådan
tolkning, att exempelvis en torghandlande skulle kunna till sitt fredan-
de åberopa att justerade redskap funnes annorstädes å torget. De an-
märkningar, som framställts beträffande 12 § 2 mom., har jag funnit be-
fogade. Stadgandet synes mig dessutom för vidsträckt såtillvida, att
däriegenom skulle förbjudas jämväl själva innehavet å en allmänt till-
gänglig försäljningsplats av ett icke vederbörligen justerat redskap,
som alls icke kan nyttjas i det slags rörelse, som å platsen bedrivs, t. ex.
ett ojusterat måttband å en bensinstation eller en endast för apoteksbruk
justerad våg i en lokal, där varor säljas endast efter längdmått. En
ytterligare begränsning torde slutligen vara erforderlig i syfte att från
förbudet undantaga redskap, som otvivelaktigt endast tjäna något sådant
ändamål, att justering icke erfordras, exempelvis en brevvåg eller en
graderad linjal, som användes å ett skrivbord i en affärslokal. Rik-
tigast synes stadgandets innebörd kunna angivas så, att å allmänt till-
gänglig försäljningsplats, där varor avlämnas efter mått eller vikt, icke
må finnas mätnings- eller vägningsredskap, som kan användas vid mät-
ning eller vägning för beräkning av ekonomiskt anspråk efter mått
eller vikt i den å platsen bedrivna rörelsen men som lagligen icke må
för detta ändamål nyttjas, dock att detta icke skall hava avseende å red-
skap, som yrkesmässigt hållas till salu eller som uppenbarligen finnas å
platsen för annan användning än nyss sagts, liksom ej heller å förvarings-
och transportredskap samt sedvanligt emballage.

Verkan av justering vid tvist (13 §).

Under 13 § i de sakkunnigas förslag har upptagits ett stadgande angående verkan av justering vid tvist. Enligt detta stadgande skulle justerat redskap, till dess annat förhållande ådagalagts, anses icke visa otillåten avvikelse från det rätta.

De sakkunniga hava anfört, att en dylik regel föreslagits, enär det kunde vara av en viss betydelse för lagens efterlevnad, om på angivet sätt framhölls, att justeringen innebure ej blott fullgörande av en i allmänt intresse tillkommen skyldighet utan även en förmån för den, som använde justerade redskap.

Ett stadgande av angivna innehåll synes mig icke hava sin plats i förevarande lag. De bevisregler, som allmänt tillämpas, torde för övrigt utsluta behovet av ett dylikt stadgande. *Departements-
chefen.*

Undantag från vissa bestämmelser i lagen (14 §).

Beträffande 14 § 1 mom. i de sakkunnigas förslag anföres i betänkandet, att däri föreslagna undantag icke avsåge att möjliggöra någon mera betydande avvikelse från vad som nu gällde, utan huvudsakligen föranletts därav, att begreppen mätning och vägning samt mätnings- och vägningsredskap definierats så vidsträckt, att justeringsplikten enligt lagen skulle komma att omfatta vissa redskap, som nu icke vore justeringspliktiga och för vilka justeringsplikt åtminstone för närvarande icke lämpligen kunde införas. Att i lagen införa fullständiga undantagsbestämmelser för dylika fall torde, anföres vidare, icke vara lämpligt, helst behov av nya undantag alltjämt kunde yppa sig, utan torde avgörandet av dylika frågor böra ligga i Konungens hand. I fråga om undantag från 10 § föreläge nu möjlighet att få redskap inrättade efter andra än de i lagen antagna enheterna endast beträffande längdmättningsredskap, som användes vid virkeshandel och trävarurörelse. Dessa finge enligt en kungörelse den 31 december 1914 vara inrättade efter den engelska eller den danska foten. Kungörelsen grundade sig på riksdagens skrivelse den 21 augusti 1914, nr 193, däri riksdagen medgav, att, i enlighet med vad Konungen närmare förordnade, vid virkeshandel och trävarurörelse finge tillsvidare användas mätningsredskap, som vore justerade efter annat måttssystem än det metriska.

Till närmare belysande av det ifrågavarande stadgandets innebörd må här i korthet redogöras för vissa av de sakkunniga föreslagna författningar, vilka skulle av Kungl. Maj:t utfärdas med tillämpning av detta stadgande.

Enligt 1 § i förslaget till *förordning angående befrielse från justeringsplikt för vissa mätnings- och vägningsredskap* skulle från den föreskrivna nyjusterings- och omjusteringsplikten tillsvidare undantagas: gasmätare; vattenmätare; vissa lantmäteriredskap; mätband för skepps-

mätning; inom trävarurörelsen använda s. k. rin; vägmätare, avsedda för uppmätning av den utav ett fordon tillryggalagda vägsträckan; redskap, inrättade efter enbart andra än metriska mått- och viktsenheter för uteslutande användning vid handel till och från utlandet; samt självmätande pumpar, vilka vederbörligen stämplats enligt föreskrifterna i kungörelsen den 16 februari 1923 angående rätt att använda självmätande pump såsom mätningsredskap för eldfarliga oljor.

Beträffande gas-, vatten- och vägmätare skulle enligt de sakkunniga justeringsplikt ej kunna föreskrivas utan föregående vidlyftiga utredningar. I fråga om lantmåteri- och skeppsmätningsredskap står undantagsbestämmelsen i samband med vissa nu gällande specialförfattningar. De förenämnda rien, d. v. s. med måttindelning försedda träribbor, vilka begagnas vid kapning och sortering av trävaror, kunna enligt de sakkunniga icke utan stort avbräck undvaras inom trävarurörelsen men kunna å andra sidan på grund av sin beskaffenhet ej heller justeras. Såväl beträffande lantmåteri- och skeppsmätningsredskap som i fråga om mätrin förutsättes emellertid, att erforderliga justerade redskap skola hållas tillgängliga för kontroll. Vidkommande redskap, inrättade efter enbart andra än metriska mått- och viktsenheter samt avsedda för uteslutande användning vid handel till och från utlandet, anföra de sakkunniga, att det skulle vålla avsevärda olägenheter, om användningen av dylika redskap förhindrades. Emellertid kunde justering här i landet icke lämpligen verkställas beträffande allehanda redskap, inrättade efter skiftande utländska enheter. Och den legalisering, som justeringen innebure, borde givas utländska enheter endast i tvingande undantagsfall och blott då de komme till användning vid den inrikes handeln såsom fallet vore med den engelska och den danska foten. Vad slutligen angår de självmätande pumparna stadgas i 1923 års kungörelse, att de må användas vid handel med eldfarliga oljor eller eljest, då eldfarliga oljor skola avlämnas efter mått, såvitt de stämplats i enlighet med kungörelsens föreskrifter.

I avgivna yttranden har framhållits, bland annat, att mätrin kommit till användning även inom skogsbruket och även där borde vara fria från justeringsplikt, att frihet från justeringsplikt borde medgivas även beträffande andra inom skogs- och trävarurörelsen använda mätstänger av trä samt att s. k. tumklavar, vilka begagnades vid uppmätning av virke, på grund av sin konstruktion och de förhållanden, varunder de användes, icke borde vara justeringspliktiga.

I 2 § av nyss berörda författningsförslag stadgas undantag i vissa fall från den i 9 § av lagen om mått och vikt föreskrivna omjusteringsplikten. Rörande dessa undantag, som jämväl skulle gälla tillsvidare, torde jag få hänvisa till betänkandet. Förslaget har i denna del lämnats utan erinran i de avgivna utlåtandena.

Undantag från 10 § i lagen om mått och vikt regleras i ett förslag till

förordning angående justering av mättnings- och vägningsredskap, inrättade efter andra än metriska enheter. Jämväl denna författning är avsedd att utfärdas av Kungl. Maj:t med stöd av 14 § i lagen om mått och vikt. Här medgives, i huvudsaklig överensstämmelse med innehållet i förenämnda kungörelse av den 31 december 1914, justering av längdmättningsredskap, inrättade efter den engelska eller danska foten.

I vissa yttranden har påyrkats, att justering måtte medgivas även för vissa andra redskap, graderade enbart i utländska enheter eller i dylika enheter jämte metriska enheter. Sålunda har ifrågasatts justering av längdmättningsredskap, inrättade efter den s. k. franska meterfoten och avsedda för användning inom virkes- och trävaruhandeln, samt av vågar, graderade i engelska pounds och använda inom pappers- och massaindustrierna. Vidare har anmärkts, att inom läderindustrien allmänt användas ytmättningsmaskiner, inrättade efter engelska kvadratfot.

Enligt den utformning lagförslaget erhållit avser justeringsplikten endast redskap, som begagnas, då ekonomiskt anspråk skall beräknas efter längd, yta, rymd eller vikt. Däremot torde icke avses de redskap, som komma till användning, då ekonomiskt anspråk skall beräknas efter *förhållande* mellan längd, yta, rymd eller vikt, exempelvis areometrar, varmed utrönes egentliga (specifika) vikten hos en flytande vara, alkoholometrar och sackarometrar, varmed utrönes volym- eller viktprocent, samt kvalitetsprovare, avsedda för bestämning av vikten hos en på visst sätt uppmätt rymdenhet spannmål.

Enligt stadgandet i 14 § 2 mom. i de sakkunnigas förslag skulle Konungen äga föreskriva justeringsplikt för dylika redskap.

De sakkunniga framhålla, att stadgandet icke innefattar något avsteg från gällande praxis. Sålunda föreligger enligt en den 21 november 1913 av Konungen utan riksdagens medverkan utfärdad kungörelse justeringsplikt för areometrar.

Förevarande paragraf, som icke från något håll föranlett någon anmärkning, vill även jag förorda. En lagstiftning enligt de grundlinjer, förslaget innehåller, torde i själva verket icke kunna genomföras utan undantagsbestämmelser i den riktning, som här avses. För undvikande av onödig kostnad och omgång synes, i likhet med vad tidigare skett, bestämmanderätten böra läggas hos Kungl. Maj:t.

I detta sammanhang må erinras, att frågan om virkesmättningsföreningarnas verksamhet och därmed även frågan om justeringsplikt för redskap, som komma till användning vid virkesmätning, är föremål för utredning inom jordbruksdepartementet. I den mån dylika redskap hittills varit befriade från justeringsplikt synes därför i avbidan på slutförändret av nämnda utredning undantag från justeringsplikt alltjämt böra föreskrivas. Härtill lämnar förevarande paragraf möjlighet.

Departements-
chefen.

Med anledning av vissa uttalanden, som i annat sammanhang gjorts i några av de inkomna yttrandena, torde slutligen få påpekas, att det föreliggande lagförslaget icke innehåller något förbud mot angivande vid handel eller eljest av mått eller vikt i andra än metriska enheter. Tvånget att vid mätning och vägning använda justerade redskap leder dock i de flesta fall till ett sådant resultat. När däremot justeringsplikten är upphävd, såsom enligt de sakkunnigas förslag skulle vara fallet i fråga om redskap, inrättade efter enbart andra än metriska enheter för uteslutande användning vid handel till och från utlandet, eller när justering av redskap, inrättade efter utländska enheter är medgiven, blir friheten att begagna andra än metriska enheter även i praktiken obesuren.

Märkning av förvarings- och transportredskap (15 §).

Beträffande 15 § i betänkandet må — utöver vad under 7 § anförts — anmärkas, att uttrycket »märkning» användes i stället för den i 1885 års förordning använda benämningen »stämpling». Sistnämnda uttryck avser enligt 7 § i lagförslaget åsättande av justeringstecken. Enär ansökning ofta göres om uppmätning av förvarings- och transportredskap för flera volymer och dylik uppmätning motsvaras av ett praktiskt behov, medgives i förslaget, att märkningen även får avse å redskapet förekommande indelning. Märkning torde jämväl kunna avse allenast redskapets taravikt.

Mot vad härutinnan föreslagits har jag i sak intet att erinra.

Övriga frågor (16—19 §§ m. m.).

I 16 § i betänkandet stadgas straff för överträdelse av föreskrifterna i 8, 11 och 12 §§. Förstnämnda paragraf lärer i fråga om det straffbara området icke innebära andra avvikelser i förhållande till nu gällande straffbestämmelser än sådana som äro betingade av de förändringar i gällande rätt, som i olika avseenden föreslagits genom de tre sistnämnda paragraferna. Enligt de sakkunnigas förslag skulle straffet utgöra böter från och med fem till och med etthundra kronor — således icke dagsböter —, vilket motsvarar den straffskala, som enligt gällande rätt är tillämplig, då förseelser av beskaffenhet, varom nu är fråga, bedömas enligt strafflagen. Såsom redan antytts hava de sakkunniga även framlagt förslag till viss ändring av förevarande bestämmelser i strafflagen och kommer chefen för justitiedepartementet att senare i dag anmäla detta förslag. Därvid kommer även straffbestämmelsernas innebörd att närmare utvecklas.

För att öka straffhotets effektivitet hava de sakkunniga i 17 §, efter mönster av vad i åtskilliga andra författningar förekommer, föreslagit en bestämmelse om särskilt straff för varje gång stämning delgivits.

I 18 § upptages en sedvanlig bestämmelse om vilken domstol, som har att pröva åtal för förseelser, och i 19 § bestämmelser om bötesfördelning. Dessa senare överensstämma med vad nu i 1885 års förordning stadgas.

Mot nu anmärkta bestämmelser har jag i sak icke annat att erinra, än att den nya lagen icke synes böra medgiva andel i böter för åklagare och angivare. Jag vill i detta sammanhang nämna att kommerskollegium föreslagit upptagande i lagen av en bestämmelse om s. k. husbondeansvar — efter mönster av vissa rusdrycksförfattningar — av innehåll att husbonde ansvarar för förseelse, som begåtts av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förseelsen begången av honom själv, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja. Jag har emellertid icke ansett erforderligt att här upptaga en sådan bestämmelse.

De sakkunniga hava omnämnt, hurusom i 1885 års förordning upptagits tabeller över förhållandet mellan äldre mått- och viktsenheter samt motsvarande enheter enligt det metriska systemet. Dylika tabeller torde emellertid, på sätt de sakkunniga jämväl anfört, icke längre behöva upptagas i någon författning.

I fråga om tidpunkten för den föreslagna lagens ikraftträdande hava de sakkunniga bland annat anfört, att det ur flera synpunkter vore lämpligt, om detta ägde rum en icke alltför kort tidrymd efter utfärdandet. I anslutning härtill får jag föreslå att dagen för ikraftträdandet sättes till den 1 juli 1935. Jag vill i detta sammanhang erinra, att i de sakkunnigas förslag till justeringsförordning hava upptagits bestämmelser, som skulle möjliggöra justering även före lagens ikraftträdande av vågar, som från denna tidpunkt bliva underkastade justeringsplikt.

Såsom de sakkunniga föreslagit torde lagens slutbestämmelse även böra innehålla, att från dagen för ikraftträdandet skall upphöra att gälla, utom 1885 års förordning, kungörelsen den 18 juni 1910 (nr 73 s. 1) angående viss ny bestämmelse med avseende å vikt, vilken kungörelses innehåll antagits av Kungl. Maj:t och riksdagen. Erinras må, att de sakkunnigas förslag till övriga författningar förutsätta, att därigenom skulle upphävas ett flertal i administrativ ordning utfärdade författningar.

Med iakttagande av vad jag i det föregående anfört har jag låtit inom finansdepartementet överarbeta de sakkunnigas förslag till lag om mått och vikt, därvid även åtskilliga andra ändringar, huvudsakligen av redaktionell natur, vidtagits. Det sålunda föreliggande förslaget till *lag om mått och vikt* torde få fogas till protokollet i detta ärende såsom *Bilaga B*.¹ Det torde böra framhållas, att jag däremot icke i detalj tagit

¹ Denna bilaga, som är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

ståndpunkt till de av de sakkunniga framlagda författningsförslag, vilka enligt vad jag tidigare anfört äro avsedda att såsom följdförfattningar till nämnda lag utfärdas av Kungl. Maj:t och vilka jag i det föregående endast i vissa punkter omnämmt.

Emellertid torde det böra anstå med fattande av slutligt beslut i ärendet, till dess det på föredragning av chefen för justitiedepartementet beroende förslaget till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 5 och 21 §§ strafflagen hunnit undergå vederbörlig granskning i lagrådet. Jag anhåller således att få ånyo upptaga ärendet, sedan nämnda granskning avslutats.

Slutligen hemställer jag, att utdrag av detta protokoll får tillställas lagrådet till kännedom vid nyssnämnda granskning.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall.

Ur protokollet:

R. Borgström.

Bilaga A.

De sakkunnigas förslag

till

Lag om mått och vikt.

1 §.

1 mom. Med mått avses i denna lag längd-, yt- och rymdmått.

2 mom. Med mätning och vägning avses varje bestämmande av längd, yta, rymd eller vikt (massa) efter någon nu eller fordom, inom eller utom riket i lag fastställd eller eljest vedertagen enhet.

3 mom. Med mätnings- och vägningsredskap förstås varje redskap, som är avsett för i 2 mom. angivet ändamål.

2 §.

Enhet för längd är metern och enhet för massa är kilogrammet.

Metern och kilogrammet representeras i enlighet med definitioner, fastställda av allmänna konferenser för mått och vikt, av de internationella prototyperna för metern och kilogrammet, vilka förvaras av internationella byrån för mått och vikt i Sèvres och som sanktionerats av allmänna konferensen för mått och vikt i Paris år 1889.

3 §.

Kopian nr 29 av den internationella meterprototypen och kopian nr 40 av den internationella kilogramprototypen, vilka kopior överlämnats till Sverige vid allmänna konferensen för mått och vikt i Paris år 1889, skola här i riket tjäna till yttersta efterrättelse för bestämning av längd, yta, rymd och vikt.

De nämnda nationella prototypernas längd och massa skola anses vara de i senaste certifikat från internationella byrån för mått och vikt angivna.

4 §.

Utom de nationella prototyperna skola för metern och kilogrammet finnas huvudlikare, vilka för bestämning av längd, yta, rymd och vikt skola äga högsta vitsord, därest Konungen icke förordnar om användande av de nationella prototyperna.

5 §.

Enhet för yta är kvadratmetern, utgörande ytan av en kvadrat med en meters sida.

Enhet för rymd är, då metern lägges till grund, kubikmetern, utgörande rymden av en kub med en meters sida, men, då kilogrammet lägges till grund, litern, utgörande rymden av ett kilogram yatten vid temperaturen för dess största täthet och under atmosfäriskt normaltryck, vilket sistnämnda begrepp definierats av allmänna konferenser för mått och vikt.

6 §.

Över- och underenheter av de i 2 och 5 §§ omförmälda enheterna samt förkortade beteckningssätt äro

för längd:

1 mil	=	10 000	meter (m)
1 kilometer (km)	=	1 000	»
1 decimeter (dm)	=	0·1	»
1 centimeter (cm)	=	0·01	»
1 millimeter (mm)	=	0·001	»
1 mikron (μ)	=	0·000001	»

för yta:

1 kvadratmil (mil^2)	=	100 000 000	kvadratmeter (m ²)
1 kvadratkilometer (km^2)	=	1 000 000	»
1 hektar (ha)	=	10 000	»
1 ar (a)	=	100	»
1 kvadratdecimeter (dm^2)	=	0·01	»
1 kvadratcentimeter (cm^2)	=	0·0001	»
1 kvadratmillimeter (mm^2)	=	0·000001	»

för rymd:

1 kubikdecimeter (dm^3)	=	0·001	kubikmeter (m ³)
1 kubikcentimeter (cm^3)	=	0·000001	»
1 kubikmillimeter (mm^3)	=	0·000000001	»
1 hektoliter (hl)	=	100	liter (l)
1 deciliter (dl)	=	0·1	»
1 centiliter (cl)	=	0·01	»
1 milliliter (ml)	=	0·001	»

för massa:

1 ton (t)	=	1 000	kilogram (kg)
1 deciton (dt)	=	100	»
1 hektogram (hg)	=	0·1	»
1 gram (g)	=	0·001	»
1 decigram (dg)	=	0·0001	»
1 centigram (cg)	=	0·00001	»
1 milligram (mg)	=	0·000001	»

Vid handel med äkta pärlor och ädla stenar kallas 200 mg 1 metrisk karat (mk).

7 §.

1 mom. Med justering av mättnings- och vägningsredskap förstås redskapets av vederbörlig myndighet företagna undersökning, godkännande och stämpling med stadgade justeringstecken.

2 mom. Justering är antingen nyjustering eller omjustering.

Nyjustering är justering av ojusterat redskap eller av redskap, som reparerats, sedan det senast justerats.

Omjustering är förnyad justering av förut justerat redskap, vilket icke undergått reparation efter senast företagen justering.

8 §.

1 mom. Vid köp och byte, då varor skola avlämnas eller mottagas efter mått eller vikt ävensom då eljest ekonomiskt anspråk skall beräknas efter mått eller vikt, må med här nedan nämnda undantag icke för mätning eller vägning begagnas andra mättnings- eller vägningsredskap än sådana, som här i riket blivit vederbörligen justerade för användning, varom fråga är.

2 mom. Vad i 1 mom. stadgas skall icke hava avseende å sådan mätning, som sker uti förvarings- eller transportredskap, i vilket den uppmätta varan transporteras eller levereras och som är märkt på sätt i 15 § sägs, eller uti emballage, såsom kartonger, korgar, säckar och ograderade flaskor, vilket på grund av sitt utförande icke giver intryck av att noggrann mätning därmed företages.

3 mom. Skola arbetares eller annans avlöningsförmåner beräknas i förhållande till storleken av arbetsprodukten, må utan hinder av vad i 1 mom. stadgas vid dennas för dylikt ändamål verkställda uppmätning eller uppvägning användas ojusterat redskap, dock endast såvitt erforderliga justerade redskap finnas att tillgå, så att vid anfordran nödig kontroll av de ojusterade redskapen kan åstadkommas.

9 §.

1 mom. Justerade mätnings- och vägningsredskap, som nyttjas för ändamål, då enligt 8 § användande av justerade redskap är föreskrivet, skola, därest nyttjandet sker i statlig verksamhet, vid yrkesmässig handel eller rörelse eller å allmänt tillgänglig försäljningsplats, vara underkastade omjustering på sätt här nedan stadgas.

2 mom. Längdmått skola omjusteras före utgången av september månad det sjätte kalenderåret samt övriga redskap utom vågar före utgången av samma månad det tredje kalenderåret efter det, varunder redskapet senast justerats.

3 mom. Omjustering av vågar skall äga rum vid vart annat år återkommande genom vederbörande justeringsmyndigheters försorg anordnade besiktningar å platser, där vågarna finnas.

Innehavare av våg, som är underkastad omjustering, vare skyldig att göra anmälan om innehavet.

Närmare föreskrifter om anmälningskyldighetens fullgörande samt om förfarandet vid omjusteringen och vad därvid åligger våginnehavare meddelas av Konungen eller den myndighet, som av Konungen erhåller befogenhet därtill.

Har vid besiktning våg icke blivit omjusterad, oaktat någon försummelse härutinnan icke ligger innehavaren till last, vare det ansett som om vågen vid besiktningen omjusterats. Ligger åter försummelse innehavaren till last, åligger det denne att omedelbart låta omjustera vågen.

4 mom. För särskilda mätnings- och vägningsredskap, avsedda för tillgodoseende av särskilda behov, må utan hinder av vad ovan stadgats Konungen eller den myndighet, som av Konungen erhåller befogenhet därtill, fastställa den tid, inom vilken omjustering skall ske.

10 §.

Mättnings- eller vägningsredskap skola för att kunna justeras vara inrättade enbart efter de i 2, 5 och 6 §§ angivna enheterna samt uppfylla de fordringar i övrigt, vilka föreskrivas av Konungen eller den myndighet, som av Konungen erhåller befogenhet därtill.

11 §.

1 mom. Justerat mätnings- eller vägningsredskap, vilket undergått sådan förändring, att det icke enligt vad därom särskilt stadgas må anses riktigt, må icke nyttjas för ändamål, då enligt 8 § användande av justerade redskap är föreskrivet. Har redskapet reparerats, må det icke användas för nyss nämnt ändamål, innan nyjustering skett.

2 mom. Hava å mättnings- eller vägningsredskap anbragta justerings-tecken blivit helt eller delvis borttagna, utplånade eller överkorsade, är justeringen ej längre gällande.

12 §.

1 mom. Å allmänt tillgängliga försäljningsplatser skola, om därstädes varor avlämnas efter mått eller vikt, erforderliga justerade redskap finnas att tillgå för varornas uppmätande eller uppvägande.

2 mom. Med undantag för i 8 § 2 mom. nämnda redskap må å dylik plats icke finnas mättnings- eller vägningsredskap, som icke blivit vederbörligen nyjusterat eller omjusterat inom tid, som i 9 § 2—4 mom. sägs, eller som undergått sådan förändring, att det icke enligt vad därom särskilt stadgas må anses riktigt.

Ej heller må mättnings- och vägningsredskap, som blivit justerat allenast för viss användning, finnas å sådan allmänt tillgänglig försäljningsplats, där dylik användning ej kan ifrågakomma.

13 §.

Vid tvist har justering av mättnings- och vägningsredskap den verkan, att redskapet, till dess annat förhållande ådagalagts, anses icke visa sådan avvikelse från det rätta, att redskapet icke enligt vad därom särskilt stadgas må anses riktigt.

14 §.

1 mom. Konungen äger att för vissa slag av rörelse såväl som för handel med bestämda slag av varor eller för mätning eller vägning med bestämda slag av redskap medgiva undantag från bestämmelserna i 8 § 1 mom. samt 9, 10 och 12 §§.

2 mom. Konungen äger ock föreskriva, att vissa slag av redskap för bestämmande av egentlig vikt, vikt per rymdenhet eller volyms- eller viktprocent skola vara här i riket vederbörligen justerade för att få användas, då ekonomiskt anspråk fastställs enligt någon av nämnda grunder, ävensom meddela närmare föreskrifter om sådana redskaps justering.

15 §.

Förvarings- och transportredskap, som tillika äro avsedda att användas som mättningsredskap, må, därest de uppfylla de fordringar i övrigt, vilka föreskrivas av Konungen eller den myndighet, som av Konungen erhåller befogenhet därtill, kunna efter uppmätning märkas med angivande av redskapens rymd, och må dylik märkning även avse å redskapen förekommande indelning.

Märkning av förvarings- och transportredskap må ock kunna avse redskapens taravikt.

Rymden och taravikten skola angivas i någon uti 2, 5 eller 6 §§ omförd enhet.

16 §.

Den, som överträder någon av föreskrifterna i 8, 11 och 12 §§, straffes med böter omedelbart i penningar från och med fem till och med etthundra kronor.

Straff för innehav eller användande av vederbörligen justerat men oriktigt redskap ådömes endast, då kännedom ägts om redskapets oriktiga beskaffenhet.

17 §.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse mot denna lag, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits fällas till särskilt ansvar.

18 §.

Åtal för förseelse mot denna lag anhängiggöres vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

19 §.

Av böter, som ådömas enligt denna lag, tillfaller en tredjedel kronan och två tredjedelar åklagaren. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, förvandlas de efter allmän strafflag.

Denna lag träder i kraft den _____, då förordningen den 9 oktober 1885 om mått och vikt och kungörelsen den 18 juni 1910 angående viss ny bestämmelse med avseende å vikt upphöra att gälla.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för handelsdepartementet anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss:

Den 26 januari 1934 anmälde jag för Kungl. Maj:t inom finansdepartementet upprättat förslag till lag om mått och vikt. Emellertid erinrade jag, att med fattande av slutligt beslut i ärendet borde få anstå, till dess ett på föredragning av chefen för justitiedepartementet beroende förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 5 och 21 §§ strafflagen hunnit undergå vederbörlig granskning i lagrådet. Denna granskning har nu slutförts, såsom framgår av protokollsutdrag, återgivet i Kungl. Maj:ts proposition nr 98.

Föredragande departementschefen uppläser därefter sagda, av honom anmälda lagförslag samt hemställer, att detsamma måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Hjalmar Ekengren.